

Část obce:	Hořetice
Obec:	Žiželice
Název:	kostel sv. Vavřince
Okres:	Louny
Kraj:	Ústecký
Parcelní číslo:	28
Kat. území:	Hořetice u Žiželic
Číslo ÚSKP	43280/5-1521

Anotace

Hořetice leží přibližně 6 km severozápadně od Žatce v údolí říčky Hutné. Ves náležející do staré sídelní oblasti tvoří dvě části po obou stranách Hutné, což můžeme přičíst jejímu majetkovému rozdělení. Za starší lze považovat zástavbu v blízkosti kostela s náznakem ulicového uspořádání.

Kostel se nachází uprostřed obce v těsném sousedství s komunikací, na hraně svahu, který klesá severním směrem k říčce. Do konce 80. let 20. století stál kostel uprostřed areálu vymezeného ohradní zdi, k níž na severovýchodě náležela zděná stavba márnice zachycená na mapě stabilního katastru z roku 1843.

Středověkému kostelu náleží bezpochyby stávající čtvercový presbytář a mírně obdélná východní část lodi, jejíž rozsah je dán vnitřními půdorysnými ústupky severní a jižní zdi. Přístup do kostela byl veden od severu, kde se dochovala obdélná nika vstupu se střežovitým záklenkem. Přestože se presbytář odklání od podélné osy lodi, byly obě části stavěny v jedné etapě, což doložil v roce 2013 provedený archeologický a hloubkový průzkum při statickém zajištění kostela. Ten svým půdorysem náleží k raně gotické skupině kostelů s mírně obdélnou lodí a odsazeným kvadratickým presbytářem. Nejblíže má na Lounsku ke kostelům v Běsně, Vrbně nad Lesy a Buškovicích. Vzhledem k absenci datovatelných prvků lze pro vznik kostela stanovit pouze obecnější a relativně široké období mezi poslední čtvrtinou 13. století až první čtvrtinou 14. století. Kostel je prvně doložen roku 1356, ves roku 1327 v predikátu Petra a Vlady z Hořetic, které bychom teoreticky mohli pokládat za případné stavebníky kostela.

Předpokládaná středověká klenba presbytáře byla nahrazena současnou klenbou v 16. století, kdy měly být do kostela pořízeny i nedochované zvony a křtitelnice.

V 80. letech 17. století byla za Michnu z Vacínova prodloužena západním směrem loď, realizovány byly nové krovy, strop, okenní otvory, kruchta a patrně i předsíní a sakristie. Současný krov kostela pochází až z počátku 50. let 19. století. Následovaly udržovací práce, které po druhé světové válce ustaly, a kostel začal výrazně chátrat. Tento stav vyústil na počátku 70. let 20. století v odbourání ohradní zdi, předsíně a sakristie. Postupnou degradaci kostela zastavily až opravy v posledních letech.

Popis¹

Jaroslav Skopec

Poloha a sídelní kontext Vojtěch Peksa	Hořetice leží přibližně 6 km severozápadně od Žatce v údolí říčky Hutné. Ves náleží do staré sídelní oblasti osídlené dlouhodobě od pravěku. Z katastru Hořetic ale zatím archeologické nálezy středověkého stáří postrádáme. Kostel se nachází uprostřed vsi v těsném sousedství s komunikací, na hraně svahu, který klesá severním směrem k potoku Hutná. Do konce 80. let 20. století stál kostel uprostřed areálu vymezeného ohradní zdí, ke které na severovýchodě náležela zděná márnice zachycená na mapě stabilního katastru z roku 1843. Toto mapové vyobrazení nám také poskytuje vhled do půdorysné podoby vsi. Hořetice tvoří dvě části po obou stranách Hutné, což můžeme přičíst majetkovému rozdělení vsi. Za starší lze považovat zástavbu v blízkosti kostela s náznakem ulicového uspořádání. ²
Charakteristika	Kostel se skládá z protáhlé obdélné lodi a na východě užšího odsazeného kvadratického presbytáře na nepravidelném čtvercovém půdorysu, který je natočen proti podélné ose lodi výrazněji k severovýchodu.
Rozměry a materiál zděných konstrukcí	Loď o délce necelých 17 m je vnitřními ústupky na severní a jižní stěně dělena na západní asi 7 m dlouhou a 7,7 m širokou část a část východní s délkou asi 10 m a šířkou kolem 7,4 m. Zdivo východní části dosahující tloušťky kolem 1–1,1 m je vyzděné z pískovcových kamenů středně hnědé barvy, z nichž některé byly přisekávány do podoby hrubších kvádrů. Lokálně pozorovatelné zdivo západní části s tloušťkou 0,75–0,8 m je tvořeno lomovým pískovcovým a opukovým kamenem užívajícím lokálně pálené cihly, zejména kolem otvorů. Zdivo presbytáře s vnitřní stranou kolem 5,7 m má obdobné dimenze jako ve východní části lodi, s nímž má i shodný zdící materiál.
Interiér	<p>Loď je přístupná od jihu kamenným obdélným portálem bez profilace a osvětlována celkem osmi okenními otvory s půlkruhovými záklenky. Loď má trámový strop se zaniklým omítaným podhledem s fabionem. Západní stranu lodi zaujímá fragmentárně dochovaná trámová konstrukce bývalé kruchty.</p> <p>Presbytář obracející se do lodi triumfálním obloukem s vysokým segmentovým záklenkem je sklenutý jedním polem bezžeburné křížové klenby s nepravidelnými mírně parabolickými čely. Presbytář je od jihu osvětlován jedním okenním otvorem shodným s okenními otvory lodi a od východu prolomen dvojicí obdélných vstupů s nikami majícími ven rozevřené špalety. Jižní otvor je na vnějším líci zazděn.</p> <p>Loď a presbytář jsou kryty valbovou střechou s hambalkovým krovem s dvojicí podélných stojatých stolic.</p>
Exteriér	Průčelí kostela jsou hladce omítnuta a členěna pouze na západní straně lodi lizénovým rámem s půlválcovou nikou uprostřed. Na severním průčelí lodi se uplatňuje pravoúhlé odsazení zdiva korespondující s ústupkem v interiéru.

¹ Text kapitoly Popis a interpretace, včetně vybraného obrazového materiálu uvedeného v kartě byl publikován v Jaroslav SKOPEC A KOL., *Středověké venkovské kostely okresu Louny*, Ústí nad Labem 2022.

² Přesnější časové zařazení počátků vsi snad přinese budoucí archeologický výzkum.

Severovýchodní nároží lodi je proti svahu jištěno opěrným pilířem, který dosahuje přibližně do dvou třetin výšky lodi. Všechna průčelí jsou opatřena prostým omítkovým soklem a ve stejné výšce ukončena profilovanou korunní římsou.

Stavební proměny kostela

Jaroslav Skopec, Eliška Nová

Středověký kostel a jeho stavební proměny

Středověkému kostelu náleží stávající čtvercový presbytář a mírně obdélná východní část současné lodi, jejíž rozsah je dán vnitřními půdorysnými ústupky severní a jižní zdi. Přístup do kostela byl veden od severu, kde se v ose lodi nacházel portál neznámé podoby, z něhož byla před opravou pozorovatelná pouze jeho obdélná nika se střechovitým záklenkem. Přestože se presbytář odklání od podélné osy lodi, byly obě části stavěny v jedné etapě. Tuto skutečnost doložilo zdivo v jihovýchodním koutě svíraném lodí a presbytářem, odhalené v rámci statického zajištění stavby v roce 2013.³ Nejenom že zdivo lodi a presbytáře mělo shodnou strukturu, materiál a bylo vzájemně provázáno, ale zároveň v něm byla pozorována pečlivě zarovnaná řada ukončená utaženou vrstvou malty. Na ni byla po jejím zatvrdnutí nanesena vrstva další s navazujícím zdivem shodného charakteru. Tato situace naznačuje, že v této úrovni došlo patrně k přerušení prací, souvisejícímu snad s ukončením stavební sezóny. Zdivo však bylo odhaleno pouze lokálně na velmi malé ploše a nelze tak tento předpoklad zcela generalizovat. Odhalena a částečně odstraněna byla i horní partie opěráku severovýchodního nároží lodi, jehož zdivo bylo s lodí provázané a náleží tedy prvotní stavbě. Kostel jinak pokrývá poměrně kompaktní omítka, která již neodhaluje žádné jiné prvky či detaily. Ty mimo jiné na severní straně presbytáře zakrývají i výklenek sanktuária, který byl společně s jeho mříží zaznamenán v roce 1830 A. Wahnerem.⁴

Kostel svým půdorysem náleží k raně gotické skupině kostelů s mírně obdélnou lodí s odsazeným čtvercovým presbytářem, z nichž má nejbližší ke kostelu v Běsně, Vrbně nad Lesy a Buškovcích. Raně gotickému zařazení odpovídá i nika severního vstupu s charakteristickým střechovitým záklenkem, kterou lze na Lounsku nalézt například u západního vstupu lodi v Počedělicích či u jižního vstupu lodi v Chotěbudicích. Vzhledem k absenci datovatelných prvků není přesnější časové zařazení stavby možné a lze tak stanovit pouze obecnější a relativně široké období mezi poslední čtvrtinou 13. století až první čtvrtinou 14. století, kam bývá nejčastěji tento typ kostela řazen. Nejstarší přímá písemná

³ Shodné zjištění o provázání základových zdí lodě a presbytáře přinesl i záchranný archeologický výzkum při odvodňování základů (vedoucí výzkumu M. Volf). Shodná situace byla zjištěna i v severovýchodním koutě, jehož základové poměry byly odhaleny společně se severní zdí presbytáře. Tento úsek nevykazoval žádné známky napojení zdiva případné sakristie, jak by naznačoval opěrák severovýchodního nároží lodi, který by mohl být jejím potencionálním pozůstatkem.

⁴ ANM Praha, Sbirka rukopisů, inv. č. 339, Georg Adalbert WAHNER, *Sammlung alter und neuen Nachrichten betreffend die Kirchenbezirke und derselben Gotteshäuser im Saazer Kreise, erste Abtheilung von A bis L*, pag. 231–233. Ještě v roce 1970 byly okresním konzervátorem F. Radou v kostele identifikovány fragmenty pozdně gotického sanktuáře a menzy. NPÚ ÚOP v Ústí n.L., odborná spisovna, Hořetice (LN), kostel.

NAKI II DG18P02OVV042 Proměna středověkého venkovského kostela jako symbolu duchovní tradice a lokální identity		
Hořetice, kostel sv. Vavřince	Popis a interpretace	Jaroslav Skopec, 2020

	<p>zmínka o kostele přitom pochází až z roku 1356, kdy patronátní právo ke kostelu vykonávali Jarohněv, Pešek a Čáslav z Hořetic.⁵ Prvně je však ves Hořetice doložena k roku 1327 v predikátu Petra a Vlada z Hořetic,⁶ které bychom teoreticky mohli pokládat za případné stavebníky kostela, nebo některého z jejich předků. Hořetičtí drželi patronátní právo ještě v roce 1390,⁷ v roce 1430 je již uváděn Jan Kostelecký ze Sebusína.⁸ Po skončení husitských bouří se až do třicetileté války vlastníci Hořetic velmi rychle střídali a situace byla o to komplikovanější, že v Hořeticích byly od 80. let 14. století celkem tři statky.⁹</p>
Stavební proměny kostela v novověku	<p>Křížová klenba presbytáře svými nepravidelnými až parabolickými čely odkazuje ještě na vznik v renesančním období 16. století a nahradila tak pravděpodobně starší středověkou konstrukci. Je vyzděna z lomového opukového kamene, který byl užit i ve vyšších partiích presbytáře¹⁰ a naznačuje tak jeho možné navýšení v téže době. S renesanční úpravou souvisí jistě i malba kartuše s liliemi na hladké omítce střešovitého záklenku niky středověkého vstupu lodi a dle sdělení A. Wahnera měly být v roce 1830 v sanktusníku kostela zavěšeny dva zvony rovněž z 16. století, které nesly letopočet 1594 a 1589. Z roku 1589 měla pocházet i cínová nádoba křtitelnice.¹¹</p> <p>Držba Hořetic se stabilizovala až roku 1628, kdy ves koupili Michnové z Vacínova, kteří ji drželi až do roku 1772, kdy ji získali Kolovratové.¹² Za Michnů z Vacínova byla na konci 80. let 17. století realizována zásadní přestavba kostela, která zahrnovala zejména prodloužení lodi západním směrem.¹³ Západní část lodi zaujala dnes fragmentárně dochovaná trémová konstrukce kruchty, přístupné po přímém schodišti podél západní stěny, kde se dochoval jednak otisk v omítce a jednak příčný trám, o nějž se opíraly schodnice. Před schodištěm se v jižní zdi nacházel samostatný vstup, který se před poslední opravou projevoval částečně patrnou východní špaletou a cihelným záklenkem. K jeho realizaci však mohlo dojít až s rozšířením kruchty v roce 1782 v souvislosti s instalací nových varhan.¹⁴ Do prodloužené lodi byl zároveň instalován pohledový strop tvořený na hranách profilovanými trámy, pro nějž bylo užito jedlové a smrkové dřevo kácené v sezoně</p>

⁵ LC I/1, s. 42.

⁶ RBM III, s. 549.

⁷ LC V, s. 10.

⁸ LC VIII–X, s. 157.

⁹ Podrobněji v A. SEDLÁČEK, *Hrady XIV*, s. 408.

¹⁰ Zdivo bylo sporadicky pozorovatelné při provádění statického zajištění kostela v roce 2013.

¹¹ ANM Praha, Sbirka rukopisů, inv. č. 339, Georg Adalbert WAHNER, *Sammlung alter und neuen Nachrichten betreffend die Kirchenbezirke und derselben Gotteshäuser im Saazer Kreise, erste Abtheilung von A bis L*, pag. 231–233. Wahner však dostal od hrušovanského faráře a zámeckého kaplana celkem trojici zpráv o zvonech, v nichž figurují zcela odlišné data. Za nejvěrohodnější lze označit uvedené letopočty, které jsou podpořeny i detailnějším popisem, a rok 1594 na větším zvonu je doložen ještě v roce 1842, kdy byl zvon přelit.

¹² A. SEDLÁČEK, *Hrady XIV*, s. 408.

¹³ E. POCHE A KOL., *Umělecké památky Čech 1*, s. 432 uvádí přestavbu a prodloužení lodi v roce 1689. Z. WIRTH, *Umělecké památky Čech*, s. 201 spojuje shodný letopočet s výstavbou kostela, stejně jako August SEDLÁČEK, *Místopisný slovník historický Království českého*, Praha 1908, s. 240. Výstavbu kostela v roce 1681 uvádí Tomáš HORÁK, *Varhany a varhanáři Lounska, Žatecka a Podbořanska*, Ústí nad Labem 2003, s. 54.

¹⁴ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 1 Pamětní kniha 1828–1874, pag. 69.

1688/89,¹⁵ a lze také předpokládat realizaci nového krovu. Kostel dále dostal půlkruhové okenní otvory a došlo k přemístění vstupu ze severu na jih.

Nejstarší dochovaná farní pamětní kniha byla sice založena až roku 1828, obsahuje však i starší informace převzaté z kostelních účtů.¹⁶ Podle nich měla být v roce 1744 postavena márnice a kostelní věž, která byla po ničivé vichřici opětovně postavena v roce 1765.¹⁷ V roce 1782 mělo dojít k výše zmíněnému rozšíření kruchty a v roce 1791 k výstavbě předsíně, která se nacházela až do počátku 70. let 20. století před jižním vstupem lodi, u něhož lze zvažovat v té době i výměnu portálu.

Rok před založením pamětní knihy byl sepsán nejstarší dochovaný inventář kostela, ze kterého se mimo jiné dovídáme, že se v kostele nacházel hlavní oltář s autentikou z roku 1663 a dva oltáře boční, z nichž severní obsahoval autentiku s letopočtem 1748.¹⁸

V roce 1830 bylo Adalbertem Wahnerem sepsáno topografické dílo o farnostech Žateckého kraje, ve kterém mimo výše uvedené zvony, křtitelnici a sanktuárium zaznamenal existenci sakristie a druhého vstupu presbytáře, který sloužil pro přístup kněze na hřbitov. Popisovanou situaci kostela pak doplnil jeho vyobrazením, které se se skutečným stavem shoduje jen částečně.¹⁹

Jedna z posledních rozsáhlejších úprav kostela se odehrála po polovině 19. století, kdy byl realizován současný krov, který nahradil konstrukci z roku 1689 výrazně opravovanou již v roce 1827.²⁰ Jedlové a smrkové dřevo použité na krov bylo káceno v letech 1851–1854. Následně v roce 1858 byla v Hořeticích obnovena farnost, která zanikla v průběhu třicetileté války.²¹ Od poloviny 19. století na kostele probíhaly již pouze udržovací práce spojené zejména s opravami střechy, omítek a jejich nátěru. Po druhé světové válce však ustaly i tyto aktivity a kostel postupně znatelně chátral, na konci 60. let 20. století byla zvažována jeho demolice. Nakonec zůstal zachován za cenu odbourání sakristie, předsíně a hřbitovní zdi na samém počátku 70. let 20. století. Postupnou degradaci kostela zastavily až opravy z posledních let.

¹⁵ Veškeré dendrochronologické datování a odběr vzorků provedl v roce 2019 Ing. Tomáš Kyncl.

¹⁶ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 1 Pamětní kniha 1828–1874, pag. 69.

¹⁷ Jednalo se s největší pravděpodobností o sanktusník, neboť v inventáři z roku 1827 je rovněž nazýván kostelní věží umístěnou nad presbytářem. ABL, Archivy far I, Hořetice 1768–1921; SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 1 Pamětní kniha 1828–1874, pag. 62–69.

¹⁸ ABL, Archivy far I, Hořetice 1768–1921; SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 1 Pamětní kniha 1828–1874, pag. 62–69.

¹⁹ ANM Praha, Sbirka rukopisů, inv. č. 339, Georg Adalbert WAHNER, *Sammlung alter und neuen Nachrichten betreffend die Kirchenbezirke und derselben Gotteshäuser im Saazer Kreise, erste Abtheilung von A bis L*, pag. 231–233.

²⁰ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 30 Stavby 1827–1883, kart. 1.

²¹ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 1 Pamětní kniha 1828–1874, pag. 232–234.

Celkový pohled od jihu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Celkový pohled západu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Celkový pohled od východu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Celkový pohled od jihu v době statického zabezpečování kostela. Foto: Jaroslav Skopec 2013.

Detail odhaleného zdiva v jižním koutě svíraném lodí a presbytářem. Foto: Jaroslav Skopec 2014.

Detail zdiva na jihu presbytáře s vyznačeným rozhraním dvou vrstev utážených malt, dokládající zřejmě sezónní přerušování stavby. Foto: Jaroslav Skopec 2013.

Detail jihovýchodního průčelí presbytáře s patrnou oblastí zdiva z opukových lomových kamenů se starší vrstvou pekované omítky nad spodní partií užívající tmavě hnědý kámen pískovcový. Foto: Jaroslav Skopec 2013.

Presbytář v době statického zabezpečování v pohledu od východu. Foto: Jaroslav Skopec 2013.

Detail opěrného pilíře severovýchodního nároží lodi, jehož vrchní partie byla při statickém zabezpečení odbourána. Ze situace je zřejmé, že zdivo opěráku je shodné s obvodovým zdivem lodi, se kterým je provázané. Foto: Jaroslav Skopec 2013.

Východní strana lodi s průhledem od presbytáře od západu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Interiér lodi v pohledu od severozápadu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Interiér lodi s pohledem k západu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Severní stěna lodi v pohledu od jihovýchodu. Vpravo patrná zarděná nika středověkého vstupu. Foto: Lucie Radová 2007.

Detail zarděné niky středověkého vstupu v pohledu od jihu. Foto: Lucie Radová 2007.

Detail záklenku niky středověkého vstupu v pohledu od jihu. Foto: Lucie Radová 2007.

Interiér presbytáře v pohledu od severozápadu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Interiér presbytáře v pohledu od západu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

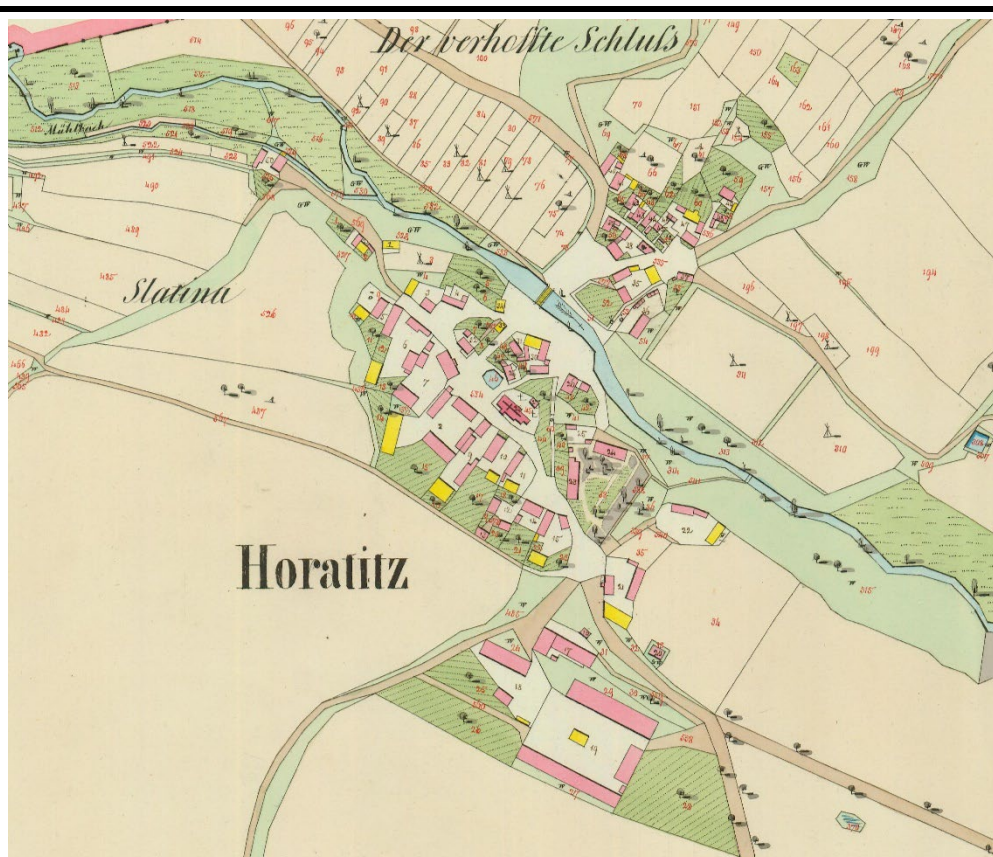
Interiér presbytáře v pohledu od východu s průhledem do lodi. Foto: Marta Pavlíková 2019.

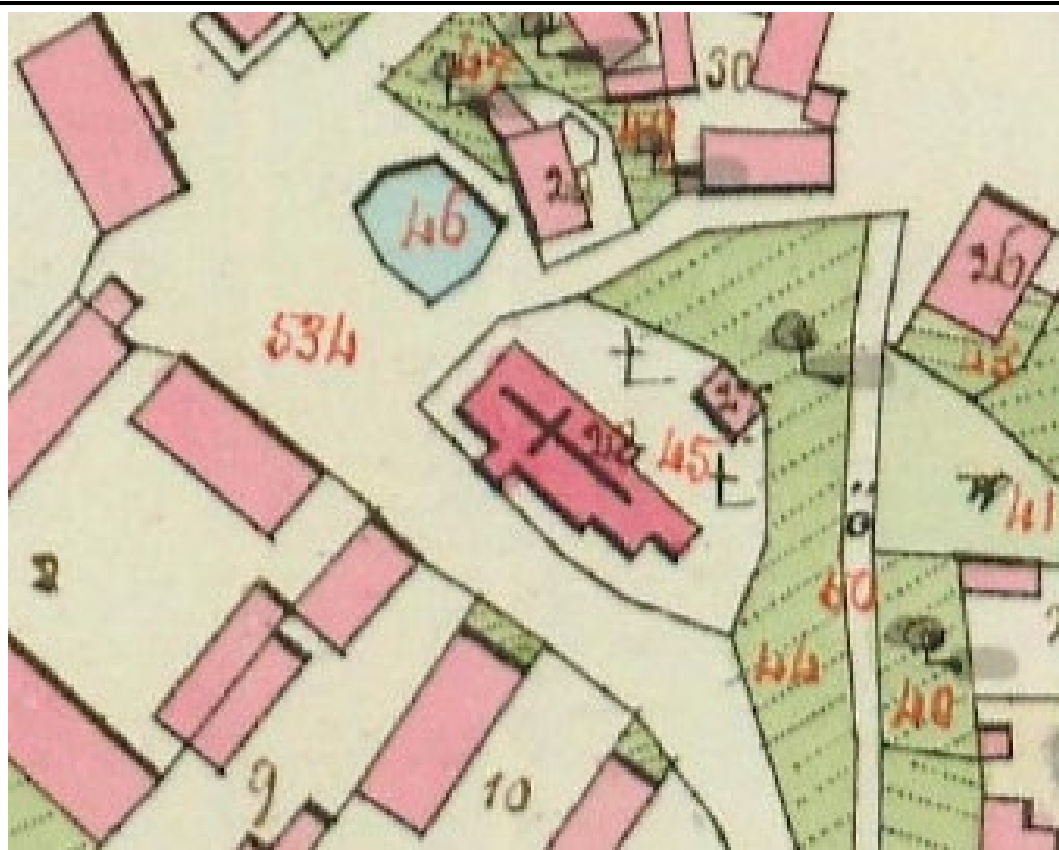
Krov nad lodí s pohledem od západu. Foto: Jaroslav Skopec 2019.

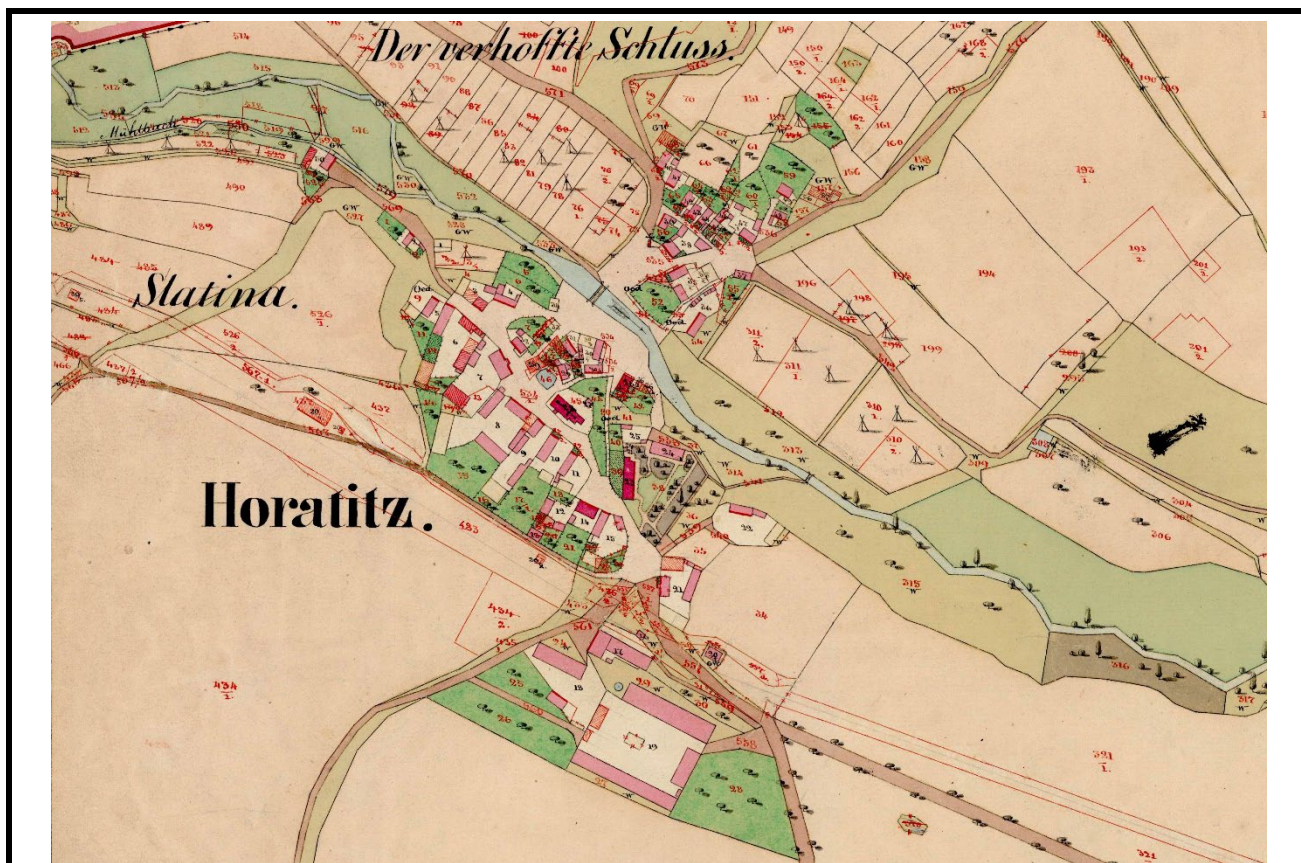
Detail jižní koruny zdi lodi v pohledu od severu s patrnými kapsami po vazných trámech staršího krovu z roku 1689. Foto: Jaroslav Skopec 2019.

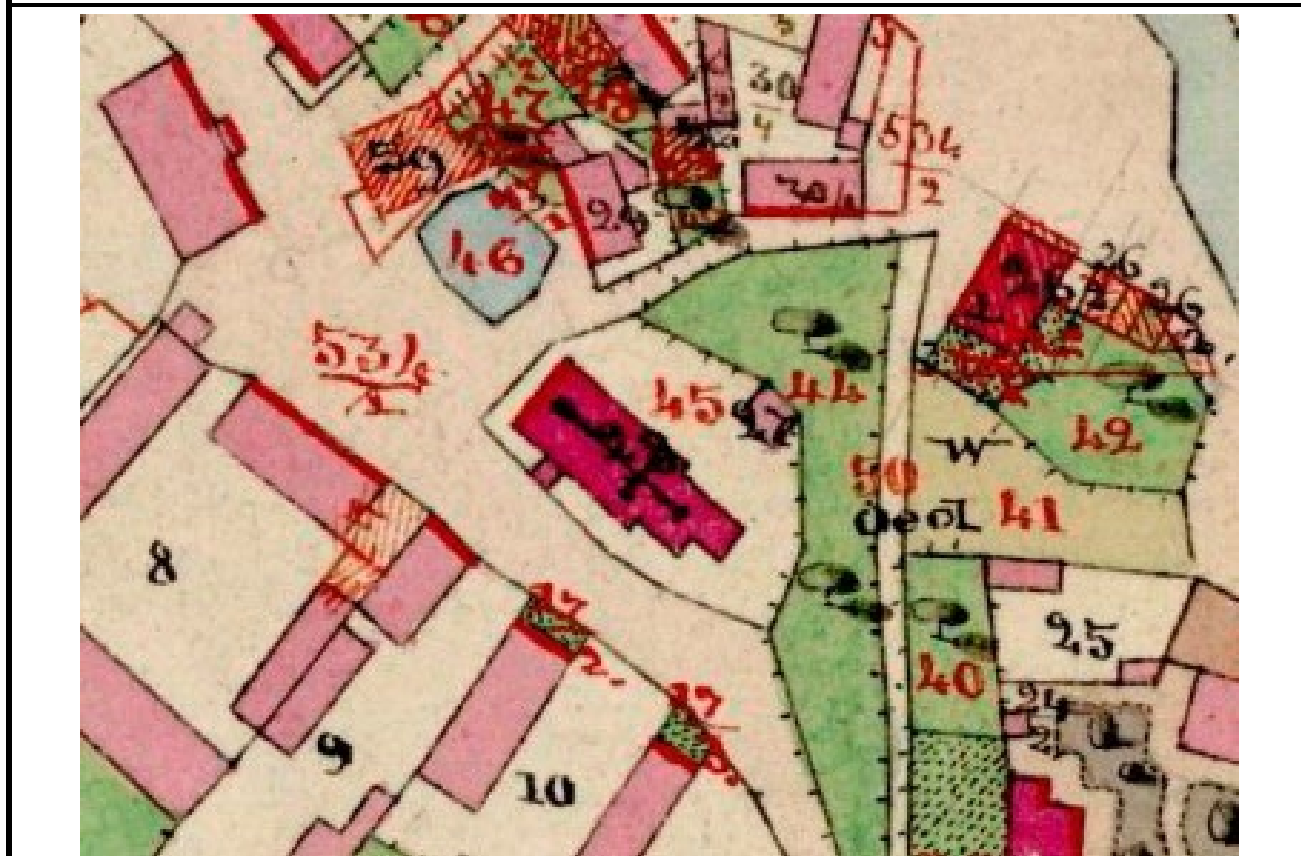
Hořetice na císařském otisku mapy stabilního katastru Čech z roku 1843.

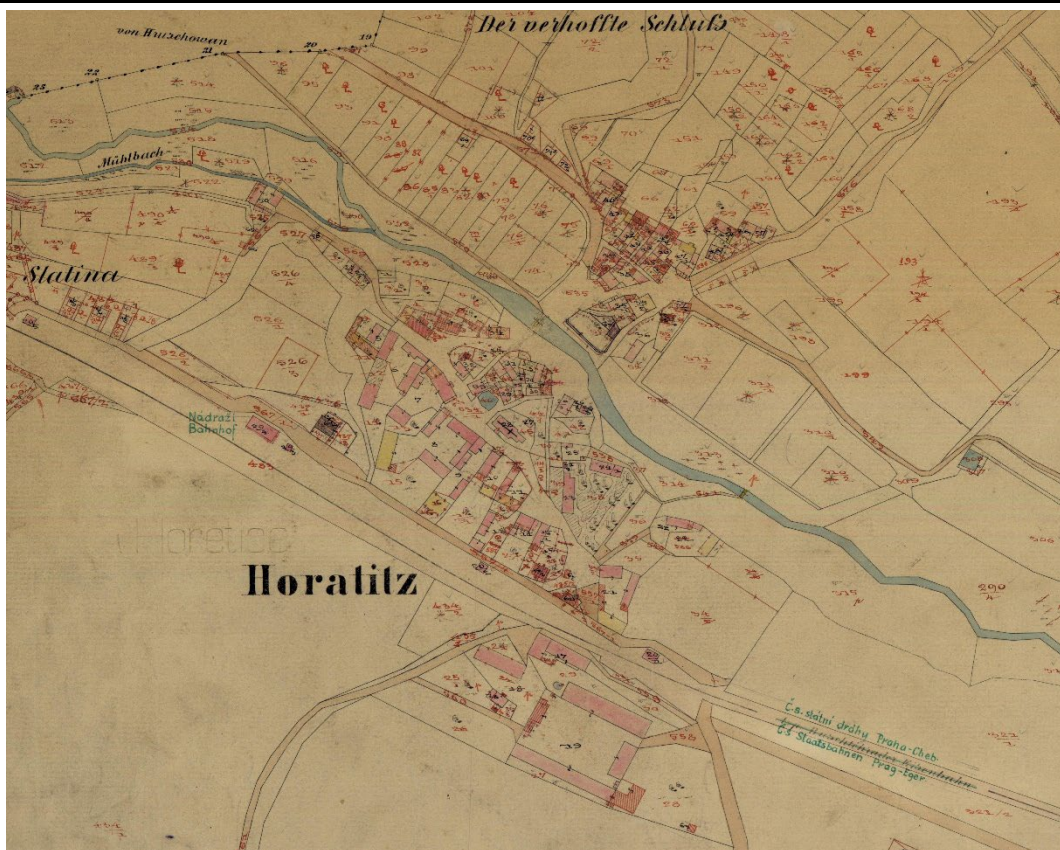
Detail kostela na císařském otisku mapy stabilního katastru Čech z roku 1843.

Hořetice na originální mapě stabilního katastru Čech z roku 1843.

Detail kostela na originální mapě stabilního katastru Čech z roku 1843.

Hořetice na katastrální mapě evidenční Čech z roku 1895.

Detail kostela na katastrální mapě evidenční Čech z roku 1895.

Saaz: Kr.

230.

Abbildung des uralten Gottes=
 =hauses unter den Titel des heili=
 =gen Laurentii: im Dorfe Horatic,
 so zur Herrschaft, als ein Allodial=
 =güt nach Postelberg einverleibt ist.

Kresba jižního průčelí kostela z roku 1830 od Adalberta Wahnera. Zdroj: ANM Praha, Sbírka rukopisů, inv. č. 339, Georg Adalbert WAHNER, Sammlung alter und neuen Nachrichten betreffend die Kirchenbezirke und derselben Gotteshäuser im Saazer Kreise, erste Abtheilung von A bis L, pag. 231–233.

Celkový pohled od východu. Foto: před 1955, sbírka negativů NPÚ GŘ, sign. N170847.

Celkový pohled od jihu. Foto: 1963, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 9416.

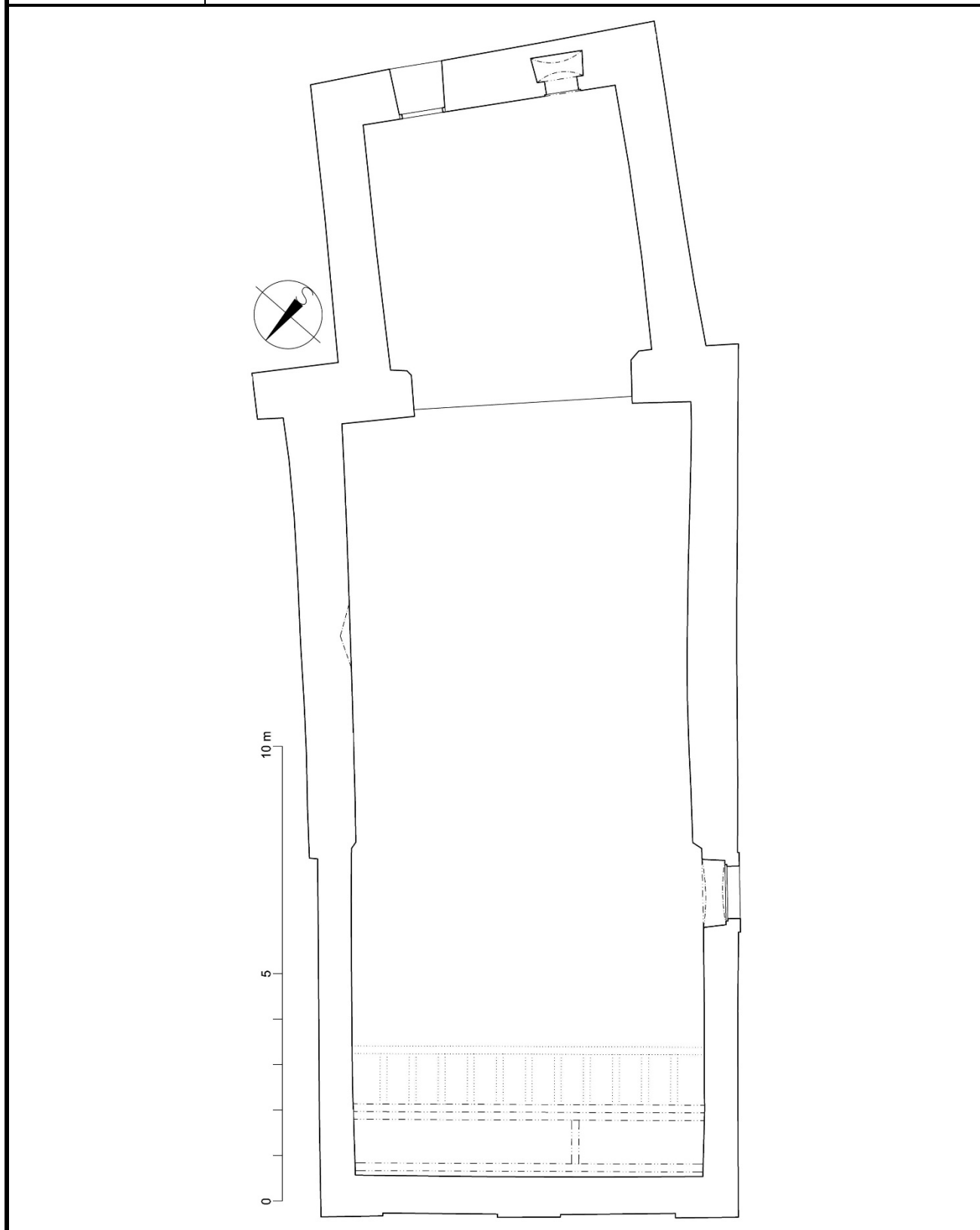

Celkový pohled od východu. Foto: 1971, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 43556.

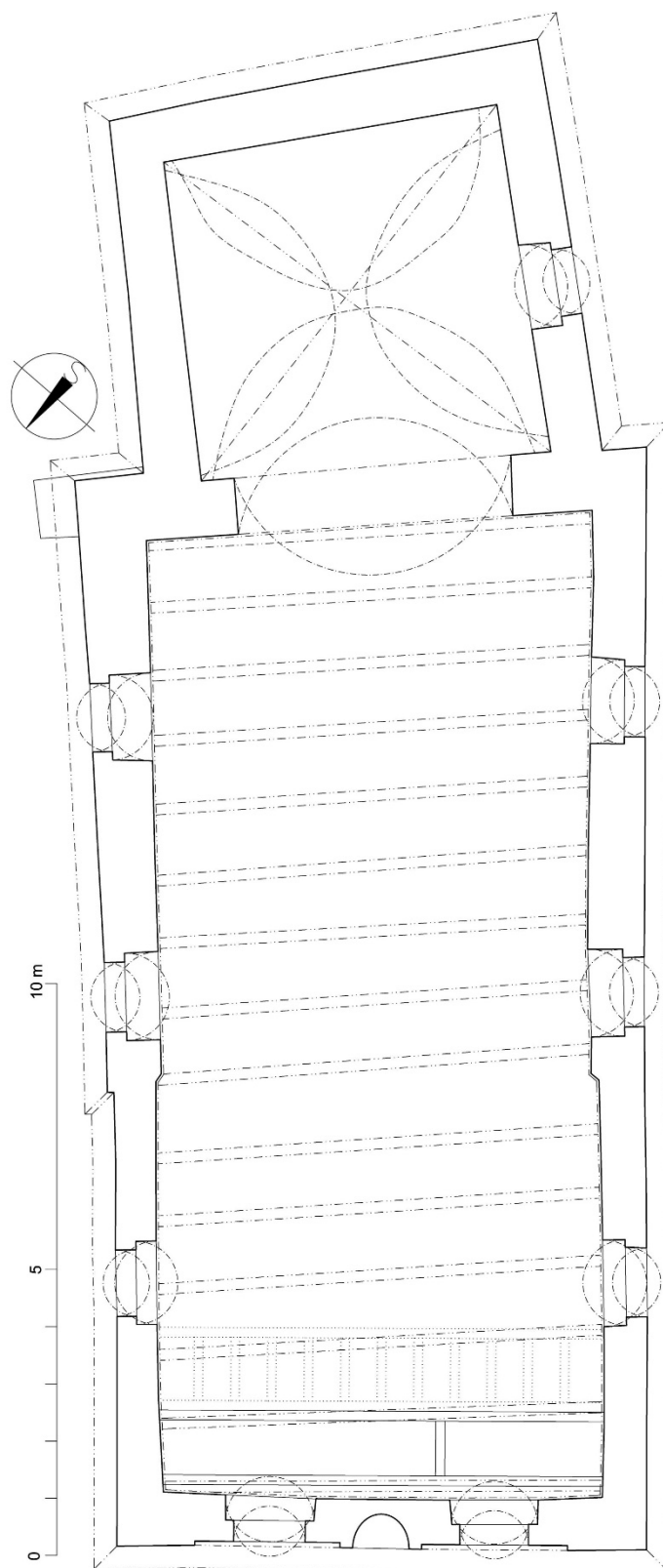

Celkový pohled od západu. Foto: 1988, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 94618.

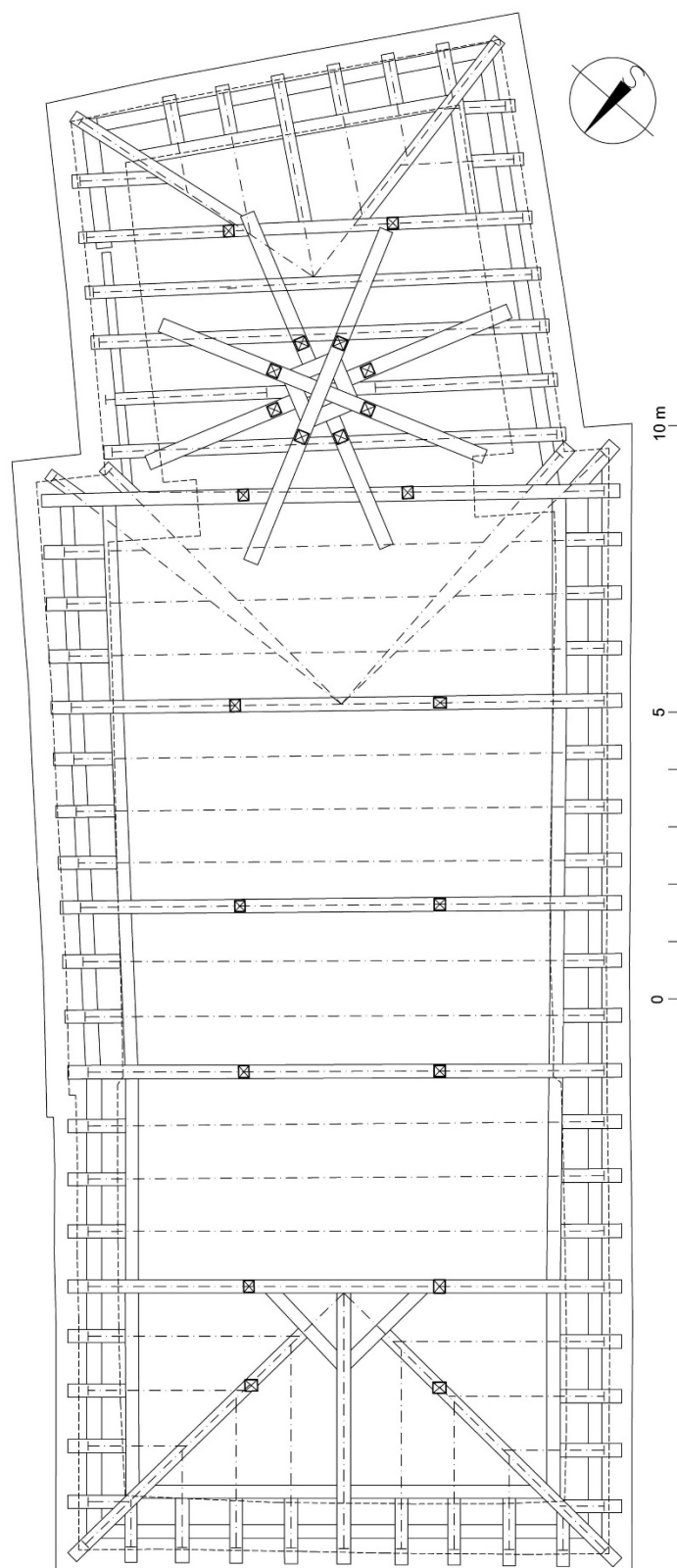
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož, Miroslav Nový	Rok:	2007-19
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr, totální stanice.		
Popis:	Půdorys na úrovni vstupu.		

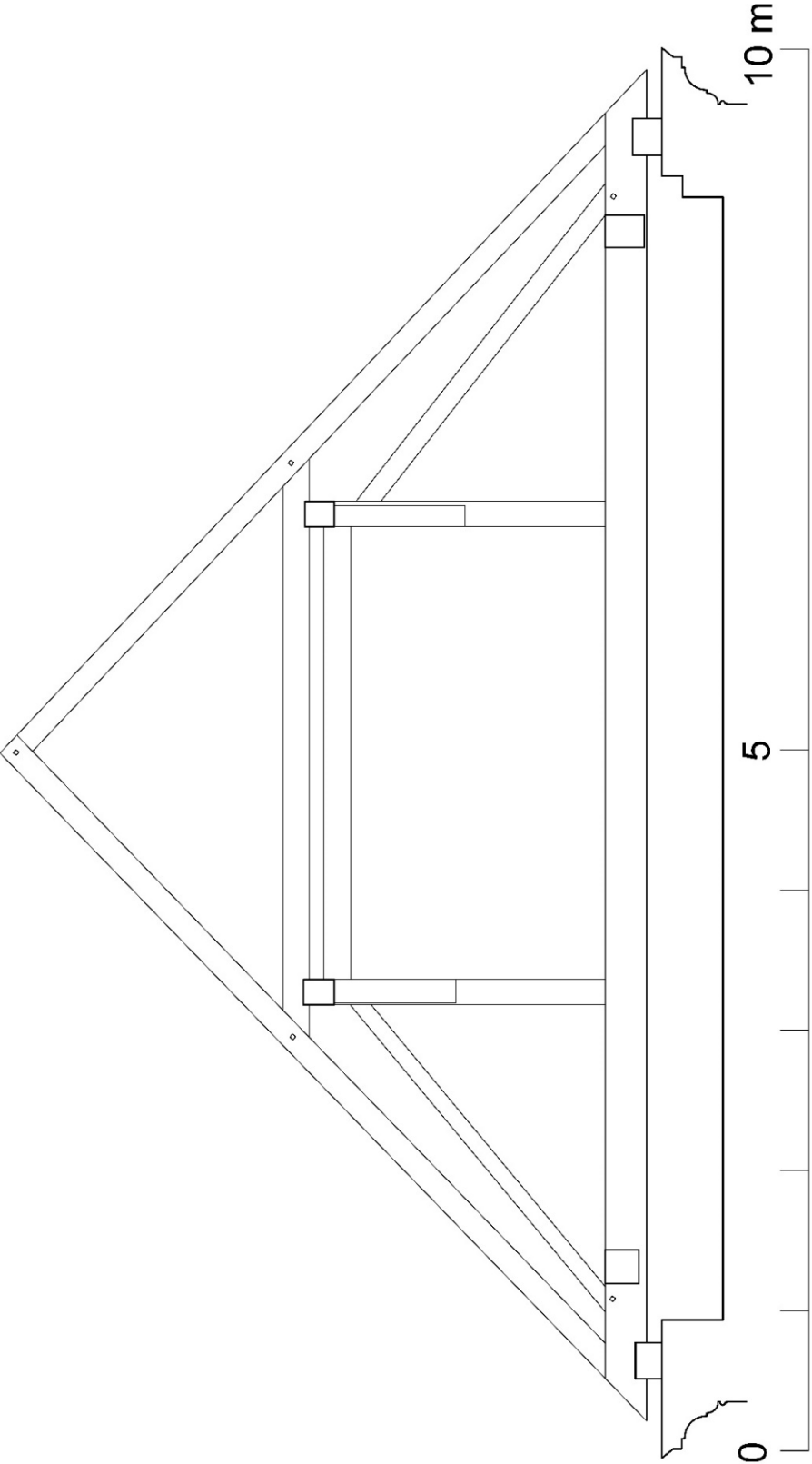

Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož, Miroslav Nový	Rok:	2007-19
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr, totální stanice.		
Popis:	Půdorys na úrovni okenních otvorů.		

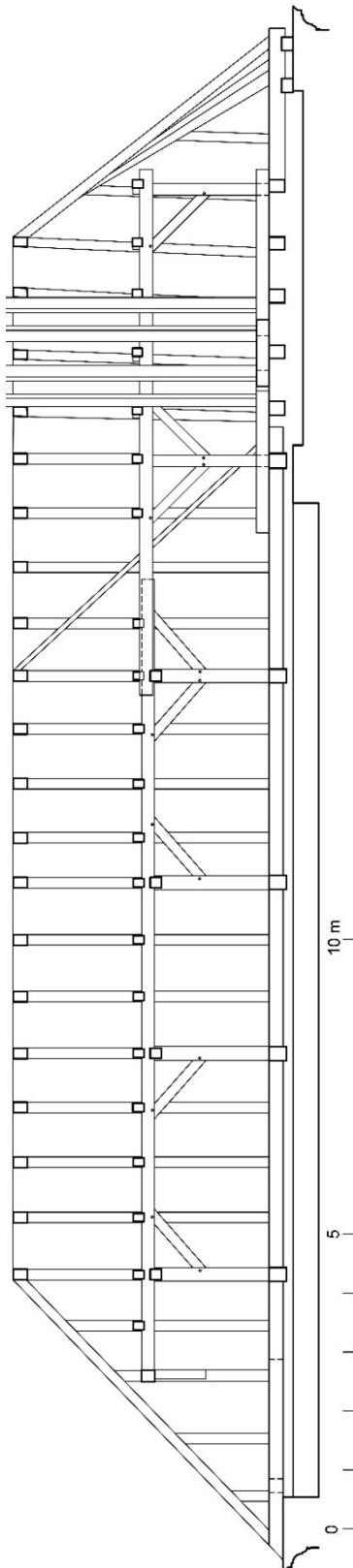

Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Petr Bažant, Miroslav Nový	Rok:	2019
Kresba:	Petr Bažant	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr.		
Popis:	Půdorys krovu.		

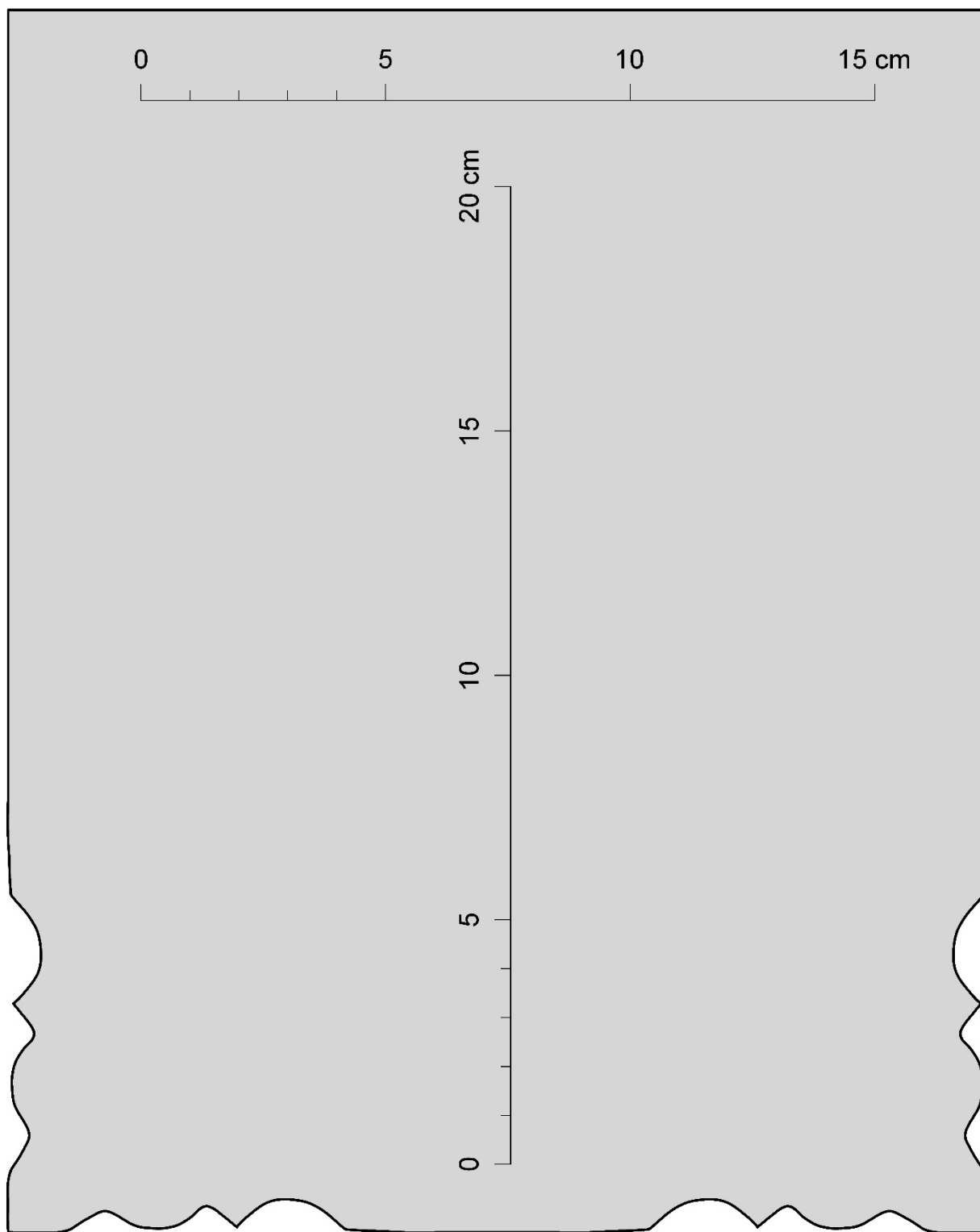

Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Petr Bažant, Miroslav Nový	Rok:	2019
Kresba:	Petr Bažant	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr.		
Popis:	2. plná příčná vazba krovu nad lodí o západu s pohledem k východu.		
			

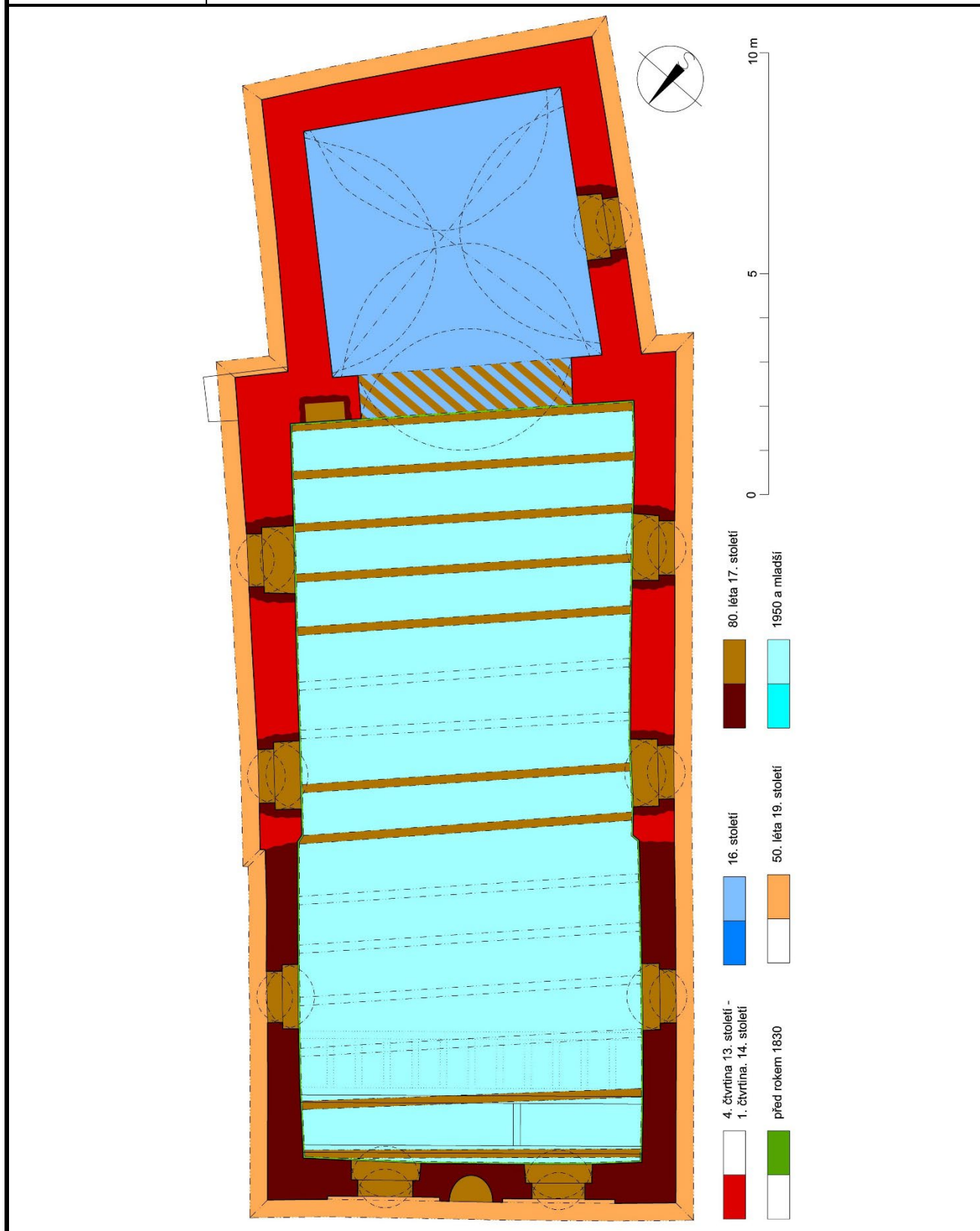
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Petr Bažant, Miroslav Nový	Rok:	2019
Kresba:	Petr Bažant	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr.		
Popis:	Podélný řez krovem s pohledem k severu.		

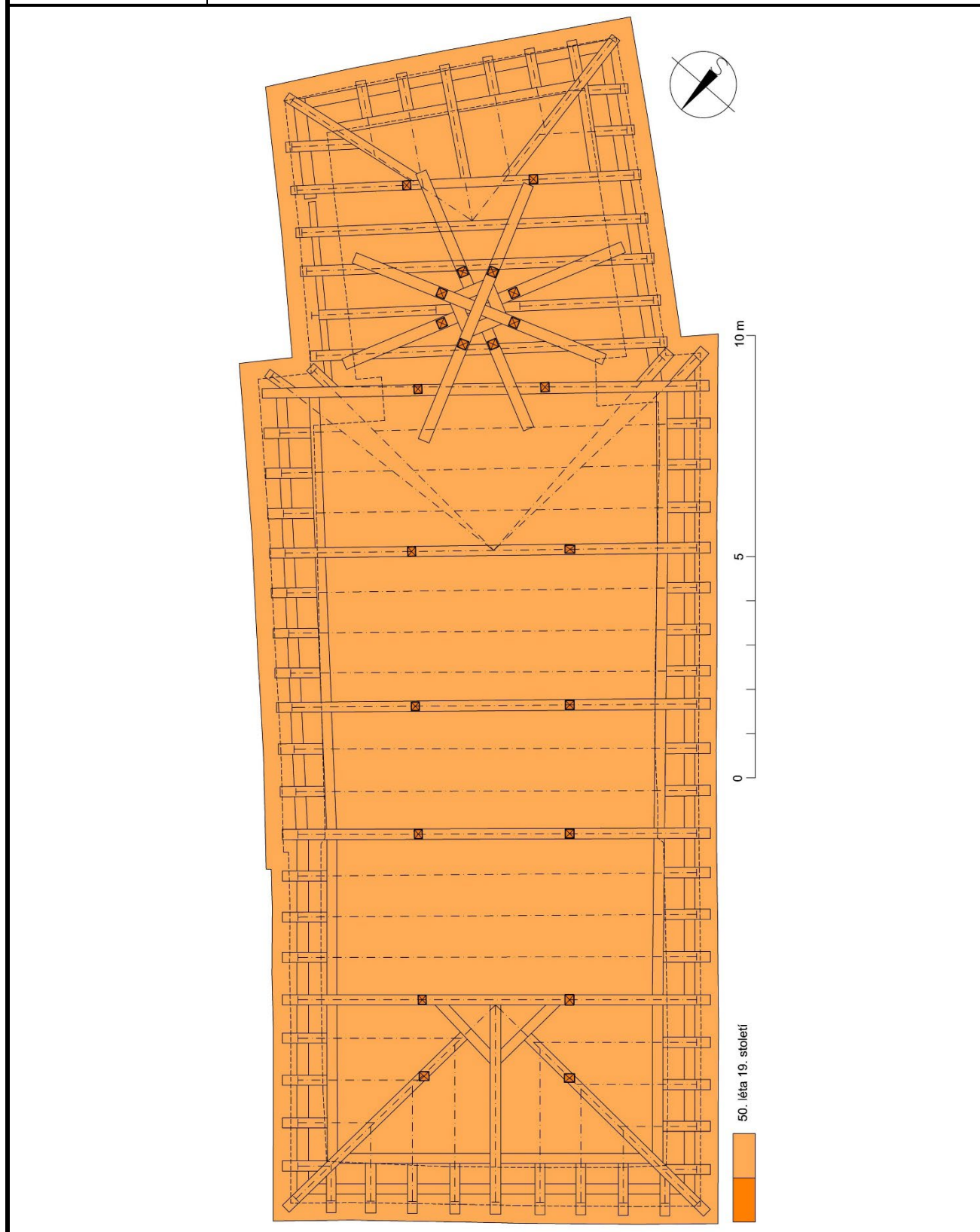
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2007
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Obrysová šablona s posuvnými jehlami.		
Popis:	Profil druhého stropního trámu lodi od západu.		

Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož, Miroslav Nový		Rok:	2007-19
Kresba:	Jaroslav Skopec	Vyhodnocení:	Jaroslav Skopec	
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr, totální stanice.			
Popis:	Půdorys na úrovni okenních otvorů.			

Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Petr Bažant, Miroslav Nový		Rok:	2019
Kresba:	Petr Bažant	Vyhodnocení:	Jaroslav Skopec	
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr.			
Popis:	Půdorys krovu.			

objednal	Skopec	kraj / okres	Ústecký / Louny	nadmořská výška
adresa		obec	Hořetice	zeměpisná šířka
telefon		ulice (orientační číslo)		zeměpisná délka
e-mail		číslo popisné		zpracoval
datum odběru	24. 7. 2019	objekt	kostel sv. Vavřince	datoval
				Skopec J.
				Kyncl T.

čís.	způsob oprac.	značka	tloušťka cm	délka cm	WK	konstrukce	popis prvku	poznámka	číslo vzorku	dřevina	počet letok./běl.	dátum skácení
15					A	krov nad lodí	vazný trám 1. plné vazby od Z		Y6487	smrk	67	1853 I
16					A	krov nad lodí	S 9. krokev od Z		Y6488	smrk	56	1853 I
17					A	krov nad presbytářem	J 5. krokev od Z		Y6489	smrk	42	1852/53
18					A	krov nad presbytářem	2. vazný trám od V		Y6490	smrk	71	1852/53
19					A	krov sanktusníku	VSV sloupek konstrukce sanktusníku		Y6491	jedle	124	1851/52
20					A	krov sanktusníku	JJZ prahový trám roštu sanktusníku		Y6492	jedle	117	1853/54
21					A	strop lodi	8. stropní trám od Z		Y6493	smrk	41	1688/89
22					A	strop lodi	1. stropní trám od Z	2x	Y6494	jedle	93	1688/89
A					A	kruchta	4. příčný trámek od J, čepovaný do 3. trámu kruchty od Z	foto 46-48	Y6495	smrk	35	-
Y67	horetice-kostelIPC					Y6487+88+90				smrk	71	1852
Y67	horetice-kostelAB					Y6491+92				jedle	126	1853

sm-ce05 x PC 4,8; 5,02; 64,1%; 71;

sm-ce05 x Y6489 1,52; 1,55; 54,8%; 42;

sm-ce05 x Y6493 4,65; 4; 72%; 41;

je-ce05 x AB 5,54; 7,21; 65,5%; 126;

je-ce05 x Y6494 7,36; 6,81; 77,4%; 93;

Archivní rešerše

Eliška Nová

Ves Hořetice se poprvé připomíná roku 1327 v predikátu Petra a Vlada z Hořetic (*de Horuticz*).²²

V pramenech je kostel poprvé zmíněn v roce 1356, kdy 26. března byl po smrti faráře Petra uveden do funkce Smil. Patronátní právo vykonávali Jarohněv, Pešek a Čáslav z Hořetic.²³ V roce 1370 farář na své místo rezignoval, 13. března byl do funkce uveden opět jakýsi Smil. Patrony byli Jarohněv, Petr (nepochybně Pešek z předchozího zápisu) a jejich bratr kněz Václav.²⁴ V roce 1386, 23. listopadu došlo k výměně beneficií mezi výše uvedeným Smilem a Jakubem, farářem v Prostiboři. Patrony byli Jan a Smil, bratři z Hořetic, Pešík a Nechval a sirotci po Ctiborovi z Hořetic.²⁵ 18. května 1390 došlo k další výměně beneficií a na místo Jakuba přišel Jan ze Senomat. Patrony byli bratři Pešík a Nechval a sirotci po Ctiborovi z Hořetic.²⁶ 2. června 1430 přišel do Hořetic po smrti Jana Petr ze Žatce. Patronem byl Jan Kostelecký ze Sebužína.²⁷

Hořetický kostel spadal do žateckého arciděkanátu a děkanátu. V letech 1369-1405 platil pololetní desátek ve výši 15 grošů, což ho řadí v rámci děkanátu mezi majetkově průměrně situovaná beneficia. Místní jméno je uváděno v podobě Horuticz, Horssieticz a Horzeticz.²⁸

Co se týká majetkového vývoje ve středověku, uvádí Sedláček (s. 408), že už v 80. letech 14. století byly v Hořeticích tři různé statky, z nichž první drželi bratři Jan a Smil, druhý Pešík a Nechval a třetí Ctibor (po jeho smrti syn Jan). Na počátku 15. století měl údajně největší statek s tvrzí Pešík z Vlčic. V roce 1441 držel Hořetice Jindřich z Doupova. Okolo roku 1530 sídlil v Hořeticích Martin ze Stranec, po jehož smrti došlo ke sporu mezi vdovou Ludmilou a Jakubem ze Chmelic. Po její smrti připadl statek královské komoře. Roku 1542 královská komora postoupila Hořetice (jako náhradu dluhu) Hynkovi Krabicovi z Veitmile. Jako příslušenství statku je zmíněno i podací kostelní.²⁹ Později držel Hořetice Jindřich ze Chmelic, syn výše uvedeného Jakuba, který je roku 1568 odkázal manželce Markétě Kfelířce ze Zakšova.³⁰ Ta je v roce 1570 zapsala druhému manželovi Bohuslavovi z Doupova,³¹ jehož potomci je prodali Kašparu Belvicovi z Nostvic. Poté je držel Jan Bedřich Lang z Langenhartu, po jehož smrti v roce 1613 připadly jeho věřitelům a v roce 1614 byly prodány Asmanovi ze Štampachu.

Z období 16. století můžeme zmínit vznik zvonů, které uvádí v době kolem roku 1830 A. Wahner. Oba byly zavěšeny v sanktusníku a jejich zvonění probíhalo z presbytáře. Wahner však dostal postupně od hrušovanského faráře a zámeckého kaplana tři různé zprávy o nápisech na zvonech. Dle první: Větší zvon nesl nápis MICH GOSS IOHANN CHRISTOPH WALTER IN PRAG. 1594. Byly na

²² Joseph EMLER (ed.), *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae III*, Praeae 1890, s. 549

²³ František A. TINGL, (ed.), *Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim*. Liber I/1, Praeae 1867, s. 42.

²⁴ František A. TINGL (ed.), *Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim*. Liber II, Praeae 1868, s. 27.

²⁵ EMLER, Josef (ed.), *Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim*. Liber III-IV, Praeae 1879, s. 188-189.

²⁶ TINGL, František A. (ed.), *Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim*. Liber V, Praeae 1865, s. 10.

²⁷ EMLER, Josef (ed.), *Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim*. Liber VIII-X, Praeae 1889, s. 157.

²⁸ Václav Vladivoj TOMEK (ed.), *Registra decimarum papalium čili registra desátků papežských z diecezí pražské*, Praha 1873, s. 70.

²⁹ NA Praha, DZV 83 B 8

³⁰ NA Praha, DZV 16 F 5

³¹ NA Praha, DZV 17 L 6

něm reliéfy sv. Vavřince, Panny Marie, Krucifixu a Dobrého pastýře. Menší zvon měl vyobrazení kříže s hadem, Beránka božího a krucifixu a letopočet 1589. Dle druhé zprávy nesly zvony zcela odlišné letopočty 1747 a 1417. Dle třetí zprávy byl na prvním zvonu nápis MICH GOSS IOHANN CHRISTOPH MILDNER IN PRAG 1589, na menším byl letopočet 1523. Za nejméně pravděpodobnější lze označit jistě zprávu první obsahující i popisy výzdoby zvonů a jméno skutečného dvorního zvonaře; popis většího zvonu máme ověřen ještě z doby jeho přelití v roce 1842. Snad lze tedy za věrohodný považovat i popis menšího zvonu.

Ze 16. století pocházela i cínová nádoba křtitelnice s nápisem
79 lb*WIGT*DAS*GANTZE*WERCK*ANNO*1*5*8*9*

Křtitelnice údajně stávala odedávna pod kůrem, ve Wahnerově době ale už u kazatelny.³²

Asmanovi ze Štampachu byly po bitvě na Bílé hoře Hořetice konfiskovány a prodány v roce 1623 Františkovi Clary de Riva,³³ ten je však záhy prodal Michnům z Vacínova, kteří je drželi až do roku 1772, kdy přešly po smrti Barbory Michnové do držení Kolovratů.

Po třicetileté válce nebyla v Hořeticích obnovena samostatná fara, v letech 1656-1680 byly přifařeny k Vysočanům, poté krátce do roku 1683 k Žatci, pak do roku 1751 opět k Vysočanům, krátce k Minicím, poté do roku 1797 ke Stranné a následně od roku 1805 k Hrušovanům (od zřízení hrušovanské farnosti).

Samostatného duchovního se vrchnost pokusila získat už v roce 1782, snaha však byla neúspěšná. Hořetice ho dostaly až v roce 1811, nikoliv však přímo faráře, nýbrž díky nadaci hraběnky Kateřiny z Kolovrat jako zámeckého kaplana. Farnost byla obnovena teprve v roce 1858.

Nejstarší farní pamětní kniha byla založena v roce 1828. Obsahuje však i některé starší informace převzaté z kostelních účtů. V roce 1744 byl štafírován hlavní oltář a postavena márnice a kostelní věž. Ta ale byla v roce 1765 téměř celá zničena orkánem a musela být znovu zhotovena, pokryta a obložena. V roce 1782 při stavbě varhan musel být rozšířen kůr, který měl dříve jen poloviční šířku. Předsíňka při vstupu do kostela byla postavena teprve v roce 1791.³⁴

V roce 1827 byla provedena větší oprava kostela. Při ní byla provedena oprava či úprava krovu (doslova je uvedeno „*der Dachstuhl ausgebunden*“, což by mohlo znamenat zhotovení zcela nového krovu, ve vyúčtování jsou však uvedeny pouze krokve), položena pálená střešní krytina místo šindele, zdivo zevnitř i zvenku vyklínováno a opraveno a kostel natřen uvnitř i vně. Celkové náklady byly 259 zl. 22 kr., z čehož tesaři dostali 32 zl. 21 kr. za 43 ½ dne práce, zedníci 42 zl. 48 kr. za 64 dní práce, pokrývač Reichel 35 zl. V materiálu je uvedeno 22 krokví, 6 kop a 23 ks střešních latí, 33 strychů hašeného vápna, 4 strychy bílého vápna, žlutá barva na nátěr kostela. Vrchnost poskytla zdarma 8250 tašek, 300 prejzů (= hřebenačů), 120 cihelných dlaždic.³⁵

V roce 1827 byl sepsán nejstarší dochovaný inventář kostela, který je poměrně stručný. Ve farní kronice je však tento inventář přepsán a doplněn četnými poznámkami.

„Komendátní kostel v Hořeticích byl postaven roku 1589, stojí proti jihu, je z kamene, krytý taškami, opatřen devíti okny a sedmi dřevěnými dveřmi, celkově v dobrém stavu.

Pozn.: Kdy byl kostel postaven, není známo, ale bezpochyby hrabaty Michny, kteří v dřívějších dobách byli majiteli statku Hořetice a Žíželice, s nimiž byly spojeny i Bílence. Tento kostel byl až do

³² ANM Praha, Sbírka rukopisů, inv. č. 339, Georg Adalbert WAHNER, *Sammlung alter und neuen Nachrichten betreffend die Kirchenbezirke und derselben Gotteshäuser im Saazer Kreise, erste Abtheilung von A bis L*, pag. 231-233

³³ NA Praha, DZV 153 K 17

³⁴ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 1 Pamětní kniha 1828-1874, pag. 69

³⁵ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 30 Stavby 1827-1883, kart. 1

roku 1827 kryt šindelem a už byl ve špatném stavu; ve zmíněném roce byl pokryt taškami a natřen uvnitř i zvenku.

Oltáře

Hlavní oltář sv. mučedníka Vavřince ze dřeva

Pozn. 1: Oltářní obraz představuje sv. Vavřince, malovaný olejem na plátně, pěkné nokturno (*ein schönes Nachtstück*). V roce 1830 byl obnoven (*wieder aufgefrischt*) malířem Reichlem z Hrobu.

Pozn. 2: Oltářní kámen na hlavním oltáři obsahuje relikvie mučedníků Saturnina a Celestina s nápisem a datací Ano 1663 die 23 Februarii.

Po pravé ruce boční oltář Bolestné Panny Marie ze dřeva

Pozn: Oltářní kámen je bez relikvií a nápisu

Boční oltář po levé ruce Početí Panny Marie, taktéž ze dřeva

Pozn.: Oltářní kámen obsahuje relikvie sv. mučedníků Donáta a Irenea s nápisem s datací Ano 1748 die 26 Juny.

Lavice

41 v prostředním stavu

Zpovědnice

Jedna z prken, natřená barvou

Varhany

s 8 rejstříky

Pozn.: Tyto varhany byly postaveny v roce 1782 Ignatzem Schmidem, varhanářem z Lokte. Předtím zde byl jen pozitiv, jehož cínové píšťaly byly použity na nynější varhany. Stály tehdy 300 zl.

Kostelní věž

Tato je součástí kostela, umístěna nad presbytářem, krytá také šindelem.

Kostelní zvony

Jsou dva, umístěny v kostelní věži

Křtitelnice

Z cínu s dřevěnou nohou

Poznámka: Tato křtitelnice je zde od postavení kostela a má nahoře na okraji následující nápis: 79 lb wiegt das ganze Werk Ao 1589.“

Zdá se, že rok výstavby kostela 1589 (neustále opisovaný i ve všech následujících inventářích) pochází z představy, že datace na křtitelnici datuje celý kostel. Z dalšího vybavení jsou uvedeny 4 dřevěné sochy, které nejsou nijak specifikovány.

V době kolem roku 1830 bylo sepsáno topografické dílo o farnostech Žateckého kraje Adalberta Wahnera. V něm je i vyobrazení kostela a jeho křtitelnice. O stavební podobě kostela Wahner uvádí (překlad z němčiny): V presbytáři ... je k vidění na evangelijní straně ve zdi umístěné prohloubení (= nika) chráněná mříží, jaké sloužily v 15. století v kostelech k uchování Svátosti. Přesvědčivý doklad, že tento kostel se může počítat k nejstarším kostelům našeho království. Kůr pro hudebníky je postaven ze dřeva a má dobré varhany, které ale ještě nejsou štafírovány. Kdyby byl rákosový strop tohoto kostelíka jen o jeden loket vyšší, získal by tento kostel ještě pěknější vzhled a zvuk varhan větší rozléhání. Presbytář může být asi 8 loktů dlouhý a 6 loktů široký, výška je proporcionální. Je oddělen od druhé části kostela obloukem. Druhá část kostelíka, která je opatřena jen rákosovým stropem, může být asi 10 loktů široká, 9 loktů vysoká a 18 loktů dlouhá. Je dlážděna jen cihlami. Okolo je malý hřbitov, který je obklopen zdí. V tomto kostelíku jsou dva vstupy, z nichž

jeden je z jižní strany, a sice pro lid, druhý, z východní strany, je jen pro pohodlí kněze. Za hlavním oltářem je malá zděná sakristie, jejíž okno je proti východu.³⁶

V roce 1829 byla postavena za kostelem na hřbitově nová márnice, protože stará už byla zchátralá. Byla postavena z kamene, krytá taškami, opatřena dveřmi, zámkem a dvěma okny, s prkennou podlahou.³⁷

V roce 1833 byla nově postavena hřbitovní zeď, která byla do té doby jen z nepálených cihel. Konkrétně z 32 sáhů délky bylo 20 sáhů vyžděno zcela nově (s 2 stopy širokým a 1 stopu 6 palců hlubokým základem, nad zemí vysoká 1 sáh a silná 1 stopu 6 palců), 12 sáhů jen opraveno (částečně podezděno). Zeď byla oboustranně omítnuta a pokryta taškami. Práci prováděl vrchnostenský zednický mistr Gropper.³⁸

V roce 1833 byly všechny patronátní budovy pojištěny. Při té příležitosti byl kostel kromě ocenění i popsán, a sice byl 13 sáhů dlouhý, 5 sáhů 1 stopu široký, zdivo vysoké 2 sáhy 5 stop. Postaven z kamene na hlínu, částečně – a sice nad hlavním oltářem – klenutý, jinak opatřen rákosovým stropem. Trámy krovu nejsou zároveň stropními trámy, na podlaze půdy mazanina. Byl krytý taškami až na zvoničku krytou šindelem. Ke kostelu přistavěná sakristie je 2 sáhy dlouhá, 2 ½ sáhu široká, zdivo 1 sáh 2 stopy vysoké. Zděná z kamene na vápno a opatřena rákosovým stropem. Trámy krovu jsou zároveň stropními trámy. Kryta šindelem.³⁹

Z roku 1834 (15. března) je dochován další inventář kostela. Neliší se příliš od předchozího, uvádí však jen 33 lavic a patronátní lavici po levé straně hlavního oltáře.⁴⁰

V roce 1840 byla už střecha kostela po opakujících se krupobitích ve velmi špatném stavu. Kostelní pokladna však byla vyčerpaná neustálými každoročními opravami. Proto nechal správce Johann Trčka na náklady vrchnosti celou krytinu kompletně sejmout a nově přeložit. Bylo použito 1250 tašek, 30 hřebenáčů, 12 strychů hašeného vápna, 2000 střešních špánků. Práci prováděl žiželický pokrývač Schmidt.⁴¹

V roce 1841 při návštěvě vrchnosti byly přislíbeny dary pro kostel – nová paramenta, pozlacení monstrance a nový hlavní oltář. Ten však byl nakonec pouze opraven chomutovským malířem Köhlerem za 14 zl. konvenční měny.⁴²

V roce 1842 byl přelit větší zvon s nápisem *Goss Mich Johann Christoff Walther in Prag Anno 1694*. Vážil 101 liber. Přelití financoval bezdětný Isidor Herm ze Stroupeče. Zvon přelil chomutovský zvonař Pietschmann. Nově vážil 128 liber a bylo na něm vyobrazení Spasitele, sv. Josefa a sv. Vojtěcha a nápis „*Durch Verwendung des hochwürdigen Herrn P. Christoph Sachs derzeit Schloßkaplan in Horatitz: als frommes Andenken des Isidor Herm aus Straupitz, auf dessen Kosten neu umgegossen von Joseph Pietschmann in Komotau. Im Jahre Christi 1842.*“ 24. dubna 1842 byl nový zvon vysvěcen.⁴³

V roce 1843 v říjnu a listopadu byla opravena kostelní věžička. Dle zápisu byla údajně postavena v roce 1817. Byla vyměněna shnilá tyč nesoucí kříž a makovici, ty byl opraveny a nově natřeny.

³⁶ ANM Praha, Sbírká rukopisů, inv. č. 339, Georg Adalbert WAHNER, *Sammlung alter und neuen Nachrichten betreffend die Kirchenbezirke und derselben Gotteshäuser im Saazer Kreise, erste Abtheilung von A bis L*, pag. 233

³⁷ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 1 Pamětní kniha 1828-1874, pag. 69; inv. č. 30 Stavby 1827-1883, kart. 1

³⁸ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 30 Stavby 1827-1883, kart. 1

³⁹ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 1 Pamětní kniha 1828-1874, pag. 128-129

⁴⁰ DA Litoměřice, Archivy far I, Hořetice

⁴¹ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 1 Pamětní kniha 1828-1874, pag. 167-168

⁴² SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 1 Pamětní kniha 1828-1874, pag. 174

⁴³ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 1 Pamětní kniha 1828-1874, pag. 180-181

Střecha byla natřena olejovou barvou, trámová konstrukce opravena. Práce provedl tesařský mistr Anton Martin, opravu makovice měditepec ze Žatce Burgstaller.⁴⁴

V roce 1849 byl kostel vybělen.⁴⁵

Dlažba v presbytáři byla už vyšlapaná a děravá. Proto sládek v Hořeticích a majitel cihelny ve Stroupči August Zvěřina v zimě 1851 přislíbil kaplanovi, že z prvního výpalu věnuje tolik cihel, kolik bude potřeba. Než se tak stalo, zemřel na tyfus. Namísto něj koupil kovářský mistr Franz Blei potřebných 400 cihel z vrchnostenské hořetické cihelny. Ale i vdova po Zvěřinovi věnovala 400 cihel a nějaké větší dlaždice, z nichž byl vydlážděn prostor lodi od přijímací lavice a bočních oltářů až k lavicím.⁴⁶

Teprve od roku 1850 jsou dochovány kostelní účty. Přesto však ne všechny stavební akce účetnictvím procházejí, část byla hrazena z darů či soukromých prostředků faráře, proto jsou zachyceny jen ve farní pamětní knize.

Téhož roku 1851 byl přelit malý zvon, který byl popraskaný. Na jeho přelití byla uspořádána sbírka. Zvon přelil chomutovský zvonař Julius Herold a nově vážil 53 liber místo původních 50. Nesl nápis „*Durch milde Spenden der Horatitzer, Straupitzer und Schiselitzer Kirch Kinder bin ich im Jahre 1851 umgegossen worden v. Julius Herold in Komotau*“. Zvon byl vysvěcen na svatodušní neděli.⁴⁷ V roce 1854 hořetický truhlář Schröder natřel a opravil varhany.⁴⁸

Ačkoliv dendrochronologie datovala prvky z krovu kostela do 50. let 19. století (prvky krovu lodi, presbytáře i sanktusníku jsou datovány do období 1851/52 až 1853/54), písemné prameny stavbu krovu vůbec nezachycují – není uvedena v kostelních účtech, ani zmíněna ve farní pamětní knize. V roce 1857 nechal páter Christoph Sachs, farář v Hrušovanech a dříve 20 let kaplan v Hořeticích, štafírovat boční oltář Bolestné Panny Marie. Práci provedl chomutovský malíř a štafíř Jakob Hennlich.⁴⁹

V roce 1860 dostal tesařský mistr Anton Martin zaplacen 11 zl. 76 kr. za osazení železného táhla do kostelní zdi.⁵⁰

1. února 1861 je datován další dochovaný kostelní inventář, opakuje však formulace předchozích.⁵¹

V roce 1866 byl vybělen presbytář.⁵²

Podle kostelního inventáře z roku 1870 byl patronem kostela Vincenz hrabě z Bubna a Litic. Jinak inventář nezaznamenává podstatné změny.⁵³

V roce 1875 byly opraveny varhany. Práce prováděl výrobce klavírů Anton Wagner z Širokých Třebčic za pomoci místního truhláře F. Knauschnera.⁵⁴

16. srpna až 16. září 1876 byla věžička téměř z poloviny nově pokryta černým plechem a natřena červeným fermežovým nátěrem. Práce prováděl žatecký klempířský mistr Franz Martin.⁵⁵

⁴⁴ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 1 Pamětní kniha 1828-1874, pag. 189

⁴⁵ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 1 Pamětní kniha 1828-1874, pag. 218

⁴⁶ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 1 Pamětní kniha 1828-1874, pag. 220

⁴⁷ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 1 Pamětní kniha 1828-1874, pag. 220-221

⁴⁸ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 14 Kostelní účty 1850-1867

⁴⁹ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 1 Pamětní kniha 1828-1874, pag. 230

⁵⁰ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 14 Kostelní účty 1850-1867

⁵¹ DA Litoměřice, Archivy far I, Hořetice

⁵² SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 14 Kostelní účty 1850-1867

⁵³ DA Litoměřice, Archivy far I, Hořetice

⁵⁴ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 2

⁵⁵ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 2-3

Kostelní inventář z roku 1877 uvádí už jako patrona kostela a majitele statku Hořetice továrník Franze Mattausche.⁵⁶

V srpnu 1880 byla fasáda kostela omítnuta a natřena.⁵⁷ Truhlář Knauschner opravil dveře na hudební kůr a položil několik nových stupňů na schody kůru.⁵⁸

V únoru 1881 vymaloval malíř pokojů a štafíř z Chomutova Wenzl Kindl presbytář.⁵⁹

V bočním oltáři byl už dlouhou řadu let nekonekrovaný prázdný oltářní kámen. V roce 1885 byl proto u biskupské konzistoře pořízen konsekrovaný.⁶⁰

V roce 1886 nechal patron Franz Mattausch na naléhavou žádost vnitřek kostela, předsíně a sakristii barevně vymalovat, posledně zmíněnou také vydlážit cementovými dlaždicemi. Téhož roku bylo opraveno a natřeno hnědou barvou 28 lavic. Nátěr však špatně vysychal, protože obsahoval málo fermeže a sikativu. I po roce stále nepřestal lepit a ničil oblečení, a proto lidé nechodili do kostela rádi.⁶¹

V roce 1887 byla renovována kazatelna, chórová přepážka a křtitelnice, zhotoveny dva nové stupně k oltáři, pořízeny nové dvoukřídlé natřené dveře do předsíně.⁶²

V roce 1890 opravil varhany varhanář Ferdinand Langenauer z Podbořan.⁶³

V září a říjnu 1892 byla zcela nově plechem pokryta věžička, byl použit dobře pocínovaný silný bílý plech a dvakrát natřen olejovým nátěrem v břidlicově šedé barvě. Sejmuty a vyčištěny byly i makovice s křížem, makovice natřena žlutě, kříž černě (jak už to bylo dříve). Byla vyměněna část bednění. Šedá barva věžičky se lidem líbila více, než předchozí červená. Zároveň byly opraveny i taškové střechy kostela, předsíně, sakristie a márnice.⁶⁴

Kostelní inventář z 28. února 1893 je ve svém popisu o něco podrobnější než inventáře předchozí. Kostel popisuje takto (překlad z němčiny): „Kostel sv. Vavřince mučedníka postaven v roce 1589, stojí proti východu, je z kamene, krytý taškami, s věžičkou (která byla v roce 1892 zcela nově pokryta plechem a opatřena nátěrem), předsíní a přistavěnou sakristií (která je opatřena zamřížovaným oknem a vstupem zevnitř kostela). Kostel čítá 2 vstupy, 7 dveří, 9 oken a je v dobrém stavebním stavu. Hřbitov je opatřen dřevěnými vraty, je na jedné straně obklopen vysokou ohradní zdí a na druhé nižší tarasní zdí a je na něm postavena márnice, která nyní slouží k ukládání starých nepotřebných kostelních věcí.“ U oltářů však inventář neuvádí ani zasvěcení. Lavic bylo 38, většina natřená. U varhan je poznámka, že byly v roce 1890 důkladně opraveny a zkrášleny. Další inventář je datován 28. března 1895 a neliší se od předchozího.⁶⁵

V roce 1895 prošel kostel větší renovací. Byla provedena výmalba presbytáře, lodi, předsíně a sakristie (malíř Karl Wildner z Vysočan). Byl odstraněn oltářní obraz sv. Vavřince, na kterém již nebylo téměř nic k rozeznání, a místo něj dán nový od malíře obrazů Wenzla Gersdorfera z Jablonného, jako volná kopie obrazu z bývalého dominikánského kláštera. Cenný vyřezávaný rám byl použit ze starého obrazu a pozlacen. Farář nechal od místního truhláře Hermanna Krauschnera zhotovit oblouky po obou stranách oltáře, aby presbytář nepůsobil tak prázdný a aby zakryly ne zrovna hezké dveře na hřbitov a do sakristie. Oblouky jsou masivní a dobře zpracované. Zároveň

⁵⁶ DA Litoměřice, Archivy far I, Hořetice

⁵⁷ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 5

⁵⁸ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 14 Kostelní účty 1850-1867

⁵⁹ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 5-6

⁶⁰ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 8-9

⁶¹ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 10

⁶² SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 14 Kostelní účty 1850-1867

⁶³ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 20-21

⁶⁴ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 27-28

⁶⁵ DA Litoměřice, Archivy far I, Hořetice

byla lakována kazatelna a levý boční oltář. Na něj anonymní zbožná osoba nechal pořídit obraz Marie Pomocné.⁶⁶

V roce 1896 na podzim byla na místo starých už nepoužitelných oken, z nichž každé bylo jiné, patronátním úřadem pořízena nová – 7 krásných, s matovaným, částečně malovaným sklem. Rámy zhotovil místní truhlář Knauschner, zasklení do olova chomutovský sklenář Thierfeld. V zimě byly do čtyř oken proti silnici umístěny drátěné mříže.⁶⁷

V roce 1905 nechal farář pořídit do kostela obrazy křížové cesty, malované olejem na plátně, objednané u vídeňské firmy Heindl's Kunstverlag.⁶⁸

V roce 1910 byla znovu natřena věžička, zcela na náklady patrona pana Hielle – Dittrich. Barva však není uvedena.⁶⁹

V roce 1913 byla v kostele položena cementová dlažba.⁷⁰

V kostelním inventáři z roku 1909 najdeme dodatek o nově pořízeném mobiliáři v dalších letech. Roku 1914 byla pořízena socha Srdce Ježíšova (ze sbírky za 120 K), v roce 1915 lurdská socha (dar Julie Göttl, manželky obchodníka).⁷¹

Za první světové války byl 1. prosince 1916 rekvírován větší zvon. Byl rozbit přímo na věži.⁷² Na Tři krále roku 1922 byla zahájena sbírka na nový zvon, která vynesla 3400 K (z toho 500 K přispěl patron). Zvon byl ulit zvonařem Heroldem v Chomutově.⁷³

V roce 1927 na přelomu dubna a května byl nově štafírován a opraven oltář Bolestné Panny Marie a také postavy andělů na hlavním oltáři. Práci provedl štafíř Fridolin Schwarzer z Bohosudova. 11. května se konala biskupská vizitace (biskup Josef Gross). Před ní byl kostel důkladně opraven. Věžička dostala zčásti nové bednění a oplechování a červený nátěr, celý kostel nový nátěr fasády i vnitřní výmalbu.⁷⁴ Téhož roku věnoval Albert Neubauer, syn sedláka ze Stroupeče kostelu sochu sv. Antonína od firmy Kitzinger z Krumlova.⁷⁵

V roce 1929 byl nově pozlacen rám oltářního obrazu sv. Vavřince. Spolumajitelka statku paní Mazánková věnovala kostelu baldachýn. Menší zvon byl tohoto roku sejmut a dán na hřbitov a místo něj byl objednan nový zvon u zvonaře Herolda v Chomutově.⁷⁶

V roce 1932 byly opraveny truhlářem Nowakem ze Žatce lavice – zčásti vyměněna sedadla, zčásti klekátko, vše natřeno karbolíneem. Zároveň byla ale zahájena sbírka na nové lavice, která prozatím vynesla 1600 Kč.⁷⁷

V roce 1933 byla zeď kolem kostela na dolní straně (hraničící s Bernardovou zahradou) obnovena. Plocha starého hřbitova byla upravena a osázena stromy.⁷⁸

V roce 1935 se podařilo odkoupit z Širokých Třebčic kostelní lavice, které byly dubové a byly ještě ve velmi dobrém stavu, celkem 26 kusů. Ty nahradily staré, už velmi shnilé lavice. Původní lavice dosahovaly po obou stranách už ke stěnám a byly k nim připevněny lavičnický. Nové lavice

⁶⁶ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 35-36

⁶⁷ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 42-43

⁶⁸ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 61

⁶⁹ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 72

⁷⁰ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 75

⁷¹ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 23 Farní inventáře 1893-1909

⁷² SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 90

⁷³ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 99

⁷⁴ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 108-109

⁷⁵ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 111

⁷⁶ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 113

⁷⁷ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 118

⁷⁸ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 119-120

byly postaveny tak, že byla při stěnách ponechána mezera. Přitom bylo nutné zdivo a omítku opravit a vymalovat.⁷⁹

Za druhé světové války opět kostel přišel o své zvony. Byly rekvírovány 11. února 1942.⁸⁰ Po druhé světové válce kostel postupně chátral a octl se na samé hranici své existence. Fara byla neobsazena, administrována nejprve ze Staňkovic, později z Liběšic.

31. března 1951 povolil Krajský národní výbor provedení opravy oken dle rozpočtu firmy Richard Dressler, výroba chrámových oken Vrchlabí (ve výši 8.600 Kčs).⁸¹

Poslední záznam o kostele ještě včetně mobiliáře je bohužel nedatovaný, dle uvedeného okresu Žatec však pochází z doby před rokem 1960. O kostele je uvedeno, že je postaven ze smíšeného zdíva, má rovný strop, v presbytáři křížovou klenbu, okna tvaru obdélníku, zasklená v olově, kobercový vzor. Oltáře tři, dřevěné, autor neznámý. Cenné sochy: P. Marie Bolestná, sv. Jan Nepomucký, 2 andělé větší, 2 andělé menší, 2 sochy světců, stará práce ve dřevě, výška asi 40 cm. Varhany: velmi starý stroj, 8 rejstříků, autor neznámý, pohon měchů šlapáním. Kazatelna: dřevo, autor neznámý. Křtitelnice: dřevo, cín, autor neznámý. Křížová cesta: plátno, tisk. Obrazy: Poslední večeře Páně, olej, Umučení sv. Vavřince, oltářní obra, olej, Ukřižování Páně, olej. Výzdoba stěn a stropu: freska Nanebevstoupení Páně, novější, 2 fresky Srdce Páně, Srdce P. Marie, novější. Dlažba obyčejná. Vnitřní stav kostela dosti dobrý, vnější stav vyžaduje celkové opravy omítky a hlavně naprosto nutná je brzká celková oprava střechy.⁸²

Administrátor farnosti 6. června 1966 navrhoval předání nebo odprodej farní budovy, která trpěla dlouhodobou neúdržbou. Jako důvod, proč nemá význam budovu držet, uvádí, že „bývalý farní kostel v Hořeticích je t.č. naprosto zlikvidován a jeho vnitřní zařízení, po několika vloupáních, převezeno do různých kostelů staňkovického a žateckého obvodu.“⁸³

Už v roce 1968 byl v takovém stavu, že Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody sdělilo kulturní správě ONV Louny (dopisem z 23. září), že kostel nebyl pro svůj špatný stavební stav pojat do soupisu památek severočeského kraje. „V přítomné době je objekt nejen mimo církevní provoz, nýbrž úplně devastovaný, neuzavřený, mimo několika lavic a zbytek dřevěného chóru bez oltářů a interieru. Krajské středisko nemá na objektu ze stanoviska památkového zájmu.“ Nebyl vznesen ani požadavek památkové dokumentace před demolicí, bylo by však vhodné pořídit po opadání listů několik fotografických snímků. Zmíněno bylo i nebezpečí zřícení vnitřních konstrukcí.⁸⁴

V prosinci 1970 však okresní konzervátor F. Rada informoval KSSPPOP, SÚPPOP a odbor kultury ONV o záměru demolice kostela ze strany MNV Žiželice a na místo demolice navrhoval jeho zabezpečení a uchování. Po prohlídce kostela dospěl totiž k závěru, že není barokní, nýbrž starší (fragmenty pozdně gotického sanktuáře a menzy). Navrhoval demolovat ohradní zeď a v kostele provést strop z nosníků a prefabrikátů, odbourat nepotřebné přístavky. KSSPPOP tedy následně 8. března 1971 vyzvalo děkanský úřad v Žatci o sdělení, jaké kroky má v plánu podniknout pro záchranu stavby. Kostel patřil do správy farního úřadu Staňkovic a místní farář už žádal ONV o povolení opravy a příspěvek na zajištění nejpotřebnějšího materiálu, především střešní krytiny. Oprava však pro daný rok nebyla povolena z důvodu vyčerpání limitu finančních prostředků. Přesto však bylo plánováno začít aspoň s nejnnutnějšími pracemi, zalděním lodi, opravou střechy, úpravou

⁷⁹ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 122

⁸⁰ SOKA Louny, FÚ Hořetice, inv. č. 2 Pamětní kniha 1871-1945, pag. 131

⁸¹ DA Litoměřice, biskupská konzistoř, sign. II-A-2

⁸² NPÚ ÚOP Ústí n.L., odborná spisovna, Hořetice (LN), kostel

⁸³ DA Litoměřice, biskupská konzistoř, sign. II-A-2

⁸⁴ NPÚ ÚOP Ústí n.L., odborná spisovna, Hořetice (LN), kostel

kněžiště, aby mohl prostor sloužit svému účelu, svépomocnou úpravou okolí. 15. února 1971 však ing. Kubálková poznamenala: „Prohlídkou objektu zjištěno, že je nutno co nejdříve provést dokumentaci, sejmutí ochrany a demolici. Objekt je nezachránitelný, staticky tak rozrušený, že o jeho obnově není možno uvažovat (částečně rozebraný). Současná stav ohrožuje na životě zvl. děti.“⁸⁵ Střešní krytinu nakonec sehnal sám vikář, biskupství poskytlo částku 10.000 Kčs. Byla vybudována příčka mezi lodí (která měla být využita jako depozitář) a presbytářem (bohoslužebná místnost).⁸⁶ Snad v té době došlo i k odbourání předsíně a sakristie. Presbytář skutečně bohoslužbám opět sloužil, ovšem jen do roku 1981, kdy zde byla liturgická činnost zastavena kvůli trhlinám ve zdivu. Prostor lodi zřejmě kvůli havarijnímu stavu využíván vůbec nebyl. V roce 1986 se uvádí, že inventář kostela je z větší části převezen do depozitáře na faře v Liběšicích.⁸⁷

V 80. letech měl kostel opět namále. Z důvodu sesuvů půdy způsobených odkalištěm Vysočany totiž bylo v roce 1986 rozhodnuto usnesením Rady severočeského Krajského národního výboru o postupné likvidaci celé obce Hořetice. Na jejím místě mělo vzniknout nové odkaliště popílku. Proto Elektrárny SSM Tušimice zažádaly 20. listopadu 1987 Ministerstvo kultury o zrušení památkové ochrany. Z těchto důvodů vydaly souhlasná stanoviska jak odbor kultury KNV, tak KSSPPOP a SÚPPOP. Ve stanovisku SÚPPOP je uvedeno, že kostel „je jednodlní, v jádře gotická stavba, přestavěná a rozšířená v r. 1689. V jeho interiéru se nachází zbytky mobiliáře z doby přestavby kostela. V současné době je památka v neuspokojivém stavebním stavu, přestože byla na začátku sedmdesátých let opravována. Tato situace je způsobena skutečností, že celé blízké okolí je v zátopové oblasti elektrárny Tušimice. Stávající změny v podloží již zavinily trhliny v obvodovém zdivu, vážné poškození krovu a propadnutí stropu nad lodí.“ Ministerstvem kultury bylo zahájeno ve věci řízení a byly dle návrhu KSSPPOP a SÚPPOP stanoveny podmínky, že bude proveden stavebně-historický průzkum, kompletní měřická dokumentace (1:50) a podrobná fotografická dokumentace, mobiliář bude přemístěn a kamenické články vyjmuty. Elektrárny Tušimice si následně objednaly u KSSPPOP přípravné práce, které však nejsou nijak specifikovány. V říjnu 1987 KSSPPOP vracelo farnímu úřadu klíče s omluvou, že práce trvaly tak dlouho, což bylo proto, že byl problém sehnat tesaře, kteří by uvolnili spadlé trámy a umožnili tak geodetům kostel bezpečně zaměřit. Geodetické práce byly v říjnu úspěšně skončeny. Jiná forma dokumentace není zmiňována.⁸⁸

Ve změněných společenských podmínkách po roce 1989 bylo od likvidace Hořetic upuštěno a naopak začala být řešena revitalizace území. Proto také Ministerstvo kultury 21. října 1992 ukončilo řízení o upuštění od památkové ochrany kostela tím, že prohlášení nezrušilo.⁸⁹ Během přípravných prací však byla přemístěna socha sv. Jana Nepomuckého, která stávala před farou, ke kostelu Matky Boží v Lounech.

16. dubna 2008 vydal Městský úřad Žatec rozhodnutí o opatřeních, dle něž měla Římskokatolická farnost Hořetice povinnost vykonat zabezpečovací práce: podepřít konstrukci stropu, provést provizorní zakrytí střechy (lepenka, plechové pásy apod.). Zároveň stanovil podmínky, za nichž je možné provést obnovu kostela (oprava krovu, položená střešní krytina – pálené bobrovky). V odůvodnění výroku se uvádí, že stav kostela se za poslední rok velmi zhoršil, z důvodu chybějící velké části střešní krytiny a masivního zatékání došlo ke zřícení téměř celé konstrukce stropního podhledu, zhoršují se praskliny klenby v presbytáři, sanktusník je výrazně

⁸⁵ NPÚ ÚOP Ústí n.L., odborná spisovna, Hořetice (LN), kostel

⁸⁶ DA Litoměřice, biskupská konzistoř, sign. II-A-2

⁸⁷ DA Litoměřice, biskupská konzistoř, sign. II-A-2

⁸⁸ NPÚ ÚOP Ústí n.L., odborná spisovna, Hořetice (LN), kostel

⁸⁹ NPÚ ÚOP Ústí n.L., odborná spisovna, Hořetice (LN), kostel

vychýlený. Odvolací orgán – Krajský úřad Ústeckého kraje – však následně rozhodnutí zrušil, protože rozhodnutí o opatřeních nemůže obsahovat podmínky k následné obnově objektu. 23. června 2008 proto vydal Městský úřad Žatec nové rozhodnutí o opatřeních, které obsahovalo nařízení stejných zabezpečovacích prací jako předchozí. Jak vyplývá z dalšího, k provizornímu zajištění v daném roce skutečně došlo, a to včetně provizorního zajištění stability stavby stažením táhly. Mezitím Městský úřad vydal 21. května 2008 závazné stanovisko k rekonstrukci kostela podle projektové dokumentace Ing. arch. Miroslavy Tylšové. Sama projektové dokumentace předpokládala provedení stavebněhistorického a restaurátorského průzkumu, statického posouzení a průzkumu vlhkosti a mikrobiologického průzkumu. Závazné stanovisko proto nařídilo předložit po provedení uvedených průzkumů prováděcí projektovou dokumentaci v novém správním řízení.⁹⁰

18. května 2009 bylo vydáno závazné stanovisko k opravě krovu a střechy nad presbytářem dle projektové dokumentace Ing. Jaroslava Antoše.⁹¹

18. října 2012 bylo vydáno závazné stanovisko k celkové rekonstrukci kostela dle projektové dokumentace Ing. V. Buřta (ve spolupráci s T. Buřtem a Ing. Eduardem Jarošem). Projekt zahrnoval opravu krovu, střechy, stropu s fabionem (dřevěná konstrukce), obnovu dřevěného kůru, obnovu okenních dveřních výplní, náhradu kovové zárubně v presbytáři pískovcovým portálem, opravu fasády. Předložen však nebyl žádný průzkum, ani statický posudek. Dle konstatování Národního památkového ústavu by pískovcový portál byl novotvarem, protože historicky byl tento prostup bez portálu.⁹²

28. února 2013 bylo vydáno závazné stanovisko ke statickému zajištění stavby dle projektové dokumentace Ing. Pavla Dolanského (DOPAC s.r.o.) pomocí ocelových táhel a spon.⁹³

17. června 2013 bylo vydáno závazné stanovisko k obnově interiéru a fasád na základě restaurátorského průzkumu Petra Novotného. Průzkum zjistil v exteriéru zbytky omítek středověkého charakteru s velmi světlými okrovými nátěry, barokní barevnost s bílými plochami a červenými tektonickými prvky (včetně zdůraznění nároží červeným bosováním), poslední hodnotnou úpravou datovatelnou na přelom 19. a 20. století byly okrové plochy a bílé tektonické prvky. Ačkoliv v interiéru byly zjištěny starší omítkové vrstvy s výmalbou, jedinou ucelenou vrstvou byla šablonová výmalba z přelomu 19. a 20. století. Fasády měly být provedeny v okrovém nátěru ploch a bílém nátěru tektonických prvků, interiéry obnoveny v podobě z přelomu 19. a 20. století.⁹⁴

⁹⁰ NPÚ ÚOP Ústí n.L., odborná spisovna, Hořetice (LN), kostel

⁹¹ NPÚ ÚOP Ústí n.L., odborná spisovna, Hořetice (LN), kostel

⁹² NPÚ ÚOP Ústí n.L., odborná spisovna, Hořetice (LN), kostel

⁹³ NPÚ ÚOP Ústí n.L., odborná spisovna, Hořetice (LN), kostel

⁹⁴ NPÚ ÚOP Ústí n.L., odborná spisovna, Hořetice (LN), kostel